

# UNCITRAL-ov MODEL ZAKONA O PREKOGRANIČNOJ INSOLVENCiji

*Doc. dr. sc. Jasnica Garašić \**

UDK 347.736

347.7(100)

Izvorni znanstveni rad

*U radu se predstavljaju i analiziraju rješenja UNCITRAL-ova Modela zakona o prekograničnoj insolventnosti osobito u odnosu na sljedeća temeljna pitanja u međunarodnom insolventnom pravu: pretpostavke za priznanje stranih insolventnih postupaka; postupak priznanja stranog insolventnog postupka; mogućnost otvaranja tzv. neglavnih, posebnih insolventnih postupaka; suradnja sudova i insolventnih upravitelja različitih država; koordinacija istovremenih insolventnih postupaka protiv istog dužnika; mjerodavno pravo za pravne posljedice priznanja stranog insolventnog postupka.*

*Ključne riječi: insolventni postupak, stečajni postupak, glavni insolventni postupak, neglavni ili posebni insolventni postupak, partikularni insolventni postupak, sekundarni insolventni postupak, priznanje stranih insolventnih postupaka, suradnja u slučajevima prekogranične insolventnosti, koordinacija istovremenih insolventnih postupaka, mjerodavno pravo, autonomno međunarodno insolventno pravo*

## I. UVOD

Načelo teritorijalnosti, prema kojem stranom insolventnom postupku otvorenom u drugoj državi u pravilu ne treba priznavati pravne učinke u tuđemstvu, stoljećima je dominiralo u pravnoj znanosti i pravu<sup>1</sup>, pa većina drža-

---

\* Dr. sc. Jasnica Garašić, docentica Pravnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, Trg maršala Tita 14, Zagreb

<sup>1</sup> Vidi literaturu za pojedine države: *Garašić, Jasnica*, Anerkennung ausländischer Insolvenzverfahren: Ein Vergleich des kroatischen, des deutschen und des schweizerischen Rechts sowie der Europäischen Verordnung über Insolvenzverfahren, des Istanbul Überein-

va u svom autonomnom pravu nije imala i još uvijek nema razrađene odredbe o međunarodnom insolventnom/stečajnom pravu.

Temeljna polazišna misao načela teritorijalnosti bila je da je odluka o otvaranju insolventijskog postupka akt suverenosti države otvaranja te da kao takva sa svojim pravnim učincima ne može prelaziti granice dotične države. Osim toga, smatralo se da se tim principom štite domaći vjerovnici od nedostataka odnosno mana stranog insolventijskog postupka. Priznanje stranih insolventijskih postupaka bilo je moguće samo u okviru postojanja eventualnih ne osobito brojnih bilateralnih ili multilateralnih međunarodnih ugovora odnosno konvencija, u okviru kojih je bilo zagarantirano međusobno priznavanje takvih postupaka samo između država članica dotičnog ugovora odnosno konvencije.<sup>2</sup> Dugo je vremena trebalo proteći dok se nije uvidjelo da insolventijskoppravna zapljena imovine stranog insolventijskog dužnika kao i druge insolventijskoppravne mjere služe samim vjerovnicima insolventijskog dužnika, kako stranim tako i domaćim, a radi njihova ravnomjernog namirenja, te da otvaranje insolventijskog postupka u pogledu pravnih učinaka mora moći prelaziti granice države njegova otvaranja. Postupno se shvaćalo da se kod insolventijskih postupaka s međunarodnim obilježjem ne radi u prvom redu o zaštiti domaćih vjerovnika stranog insolventijskog dužnika, već da se i u toj materiji - kao i inače kad je riječ o međunarodnom privatnom pravu - radi o uzimanju u obzir interesa svih sudionika te o određivanju onog pravnog poretka kao mjerodavnog primjena kojeg je najopravdanija, jer predstavlja najužu vezu s činjeničnim supstratom.<sup>3</sup> Naime, načelo teritorijalnosti povlači

---

kommens und des UNCITRAL-Modellgesetzes, knjiga I i II, Schriftenreihe: Internationalrechtliche Studien, Beiträge zum Internationalen Privatrecht, zum Einheitsrecht und zur Rechtsvergleichung, izd. Ulrich Magnus, sv. 36, Peter Lang, Frankfurt am Main, Berlin, Bern, Bruxelles, New York, Oxford, Wien, 2005., knjiga I, str. 23-25, bilj. 2.

<sup>2</sup> Vidi primjere tih bilateralnih i multilateralnih ugovora: *Garašić*, op. cit. u bilj. I, str. 28-31.

<sup>3</sup> Vidi o postupnom prevladavanju načela univerzalnosti nad načelom teritorijalnosti primjere u njemačkoj pravnoj literaturi: *Müller-Freienfels*, *Wolfram*, *Auslandskonkurs und Inlandsfolgen*, u: *Festschrift für Hans Dölle, Internationales Recht, Kollisionsrecht und Internationales Zivilprozeßrecht, Europäisches Recht*, sv. II, izd. Ernst von Caemmerer, Arthur Nikisch, Konrad Zweigert, Tübingen, 1963., str. 363 i dalje; *Hanisch*, *Hans*, *Auslandsvermögen des Schuldners im Inlandsinsolvenzverfahren und vice versa*, u: *100 Jahre Konkursordnung 1877-1977, Festschrift des Arbeitskreises für Insolvenz- und Schiedsgerichtswesen e. V. Köln zum einhundertjährigen Bestehen der Konkursordnung vom 10. Februar 1877*, izd. Wilhelm Uhlenbruck, Bernd Klasmeyer und Bruno M. Kübler,

za sobom sljedeće posljedice. Insolvencijski dužnik protiv kojeg je otvoren insolventni postupak u drugoj državi i dalje ostaje ovlašten upravljati i raspolagati svojom imovinom u tuzemstvu, jer ona nije zaplijenjena. To je, naravno, u suprotnosti s jednim od osnovnih načela obveznog prava, prema kojem dužnik odgovara za svoje obveze čitavom svojom imovinom. Načelo teritorijalnosti stoga motivira dužnika da svoju imovinu iz inozemstva neposredno prije otvaranja stranog insolventničkog postupka transferira u tuzemstvo kako bi se onemogućilo provođenje stranog insolventničkog postupka ili barem insolventničkoj masi oduzelo što je moguće više predmeta. Načelo teritorijalnosti, osim toga, omogućuje dužniku da pojedine svoje vjerovnike namiruje po svojoj volji iz tuzemne imovine, a kako se strani insolventnički postupak ne priznaje, ti vjerovnici mogu i dalje voditi ovrhu na tuzemnoj imovini dužnika, čime se onemogućuje ostvarenje jednog od osnovnih načela insolventničkog prava, načela jednakopravnog postupanja sa svim insolventniškim vjerovnicima.

Već je na prvi pogled jasno da načelo teritorijalnosti ne odgovara suvremenom gospodarstvu. Globalizacijski procesi, sve veći razvoj međunarodne trgovine, suradnja i međuovisnost gospodarstava na globalnoj razini izjedruju sve veći broj insolventničkih postupaka u kojima insolventnički dužnik ima ne samo imovinu u tuzemstvu već i u inozemstvu. Stoga su se u izgradnju i razvoj međunarodnog insolventničkog prava utemeljenog na načelu univerzalnosti, prema kojem stranom insolventniškom postupku u pravilu treba priznati pravne učinke i u tuzemstvu, uključile, posebice u posljednjih petnaestak godina, različite međunarodne organizacije i institucije, kao primjerice: Vijeće

---

Köln, Berlin, Bonn, München, 1977., str. 140 i dalje; *Pielorz, Michael*, *Auslandskonkurs und Disposition über das Inlandsvermögen*, Berlin, 1977., str. 19 i dalje te str. 37 i dalje; *Oertzen, Christian von*, *Inlandswirkungen eines Auslandskonkurses*, Dissertation, Mainz, 1990., str. 15 i dalje; *Aderhold, Eltje*, *Auslandskonkurs im Inland, Entwicklung und System des deutschen Rechts mit praktischen Beispielen unter besonderer Berücksichtigung des Konkursrechts der Vereinigten Staaten von Amerika, Englands, Frankreichs sowie der Schweiz*, Berlin, 1992., str. 43 i dalje; *Reinhart, Stefan*, *Sanierungsverfahren im internationalen Insolvenzrecht: eine rechtsvergleichende Untersuchung über die besonderen internationalrechtlichen Probleme liquidationsabwendender Insolvenzverfahren*, Berlin, 1995., str. 66 i dalje te str. 73-74; *Graf, Ulrike*, *Die Anerkennung ausländischer Insolvenzscheidungen*, izd. Max-Planck-Institut für ausländisches und internationales Privatrecht, Tübingen, 2003., str. 211 i dalje te str. 220 i dalje.

Europe<sup>4</sup>, Međunarodni monetarni fond<sup>5</sup>, Svjetska banka<sup>6</sup>, International Bar Association<sup>7</sup>, American Law Institute<sup>8</sup>, INSOL<sup>9</sup>, itd. U Europskoj uniji na snazi je Uredba Vijeća (EC) br. 1346 od 29. svibnja 2000. o insolventijskim postupcima<sup>10</sup>, koja je u ovom trenutku jedan od najdoradenijih instrumenata reguliranja međunarodnog insolventijskog prava, na kojem se radilo oko četrdesetak godina.<sup>11</sup>

UNCITRAL (*United Nations Commission on International Trade Law*), Povjerenstvo Ujedinjenih naroda za međunarodnu trgovinu, također je osjetilo nužnost promjene i prijelaza s načela teritorijaliteta na načelo univerzalnosti u međunarodnom insolventijskom pravu te potrebu da potakne države na bržu modernizaciju autonomnog međunarodnog insolventijskog prava. Stoga

---

<sup>4</sup> U okviru Vijeća Europe donesena je *Europska konvencija o određenim međunarodnim aspektima stečaja* od 9. 6. 1990. (European treaty Series/Séries des Traités européens, br. 136), koju su potpisale: Belgija, Njemačka, Francuska, Grčka, Italija, Luksemburg, Turska i Cipar. No, ona još nije stupila na snagu, jer su za to potrebne tri ratifikacije. Za sada je Konvenciju ratificirao samo Cipar. Informacije o tome dostupne su i na internetu: <http://conventions.coe.int> (posjećeno 20. 10. 2006.).

<sup>5</sup> Pravni odjel Međunarodnog monetarnog fonda izradio je 1999. godine dokument *Orderly and Effective Insolvency Procedures - Key Issues*, koji je dostupan na internetu: <http://www.imf.org/external/pubs/ft/orderly/index.htm> (posjećeno 20. 10. 2006.).

<sup>6</sup> U okviru Svjetske banke 2001. godine izrađeni su *Principles and Guidelines for Effective Insolvency and Creditor Rights Systems*, koji bi zemljama u razvoju trebali pomoći pri izradi njihovih insolventijskih zakona i bankarskog sistema, a 2005. izrađen je njihov revidirani nacrt. Vidi: <http://www.worldbank.org> (posjećeno 20. 10. 2006.).

<sup>7</sup> Odbor J (Insolventija) Sekcije o gospodarskom pravu Međunarodne udruge odvjetnika izradio je *Model International Insolvency Cooperation Act (MIICA)* 1988. godine. U okviru iste udruge izrađen je *Cross-Border Insolvency Concordat* 1995. godine. Poblize o tome Omar, Paul J., *The Landscape of International Insolvency Law*, *International Insolvency Review*, 2002 (11), str. 173, 194-195.

<sup>8</sup> American Law Institute izradio je 2000. godine dokument *Principles of Cooperation in Transnational Insolvency Cases Among the Members of the North American Free Trade Agreement*, koji sadržava neslužbene preporuke za užu suradnju NAFTA-država (Kanada, USA, Meksiko) na području međunarodnog insolventijskog prava.

<sup>9</sup> International Association of Insolvency Practitioners. O mnogim njihovim projektima vidi njihovu stranicu: [www.insol.org](http://www.insol.org) (posjećeno 20. 10. 2006.).

<sup>10</sup> *Amtsblatt der Europäischen Gemeinschaften/Official Journal of the European Communities*, 2000., br. L 160/1; 2003., br. L 236/1.

<sup>11</sup> Detaljnije o povijesti nastanka *Europske uredbe o insolventijskim postupcima* vidi u: Garašić, op. cit. u bilj. 1, knjiga 1, str. 70-74.

je zajedno s INSOL-om 1994. godine organizirao Kolokvij o međunarodnom insolventijskom pravu u Beču<sup>12</sup>, na kojem je utvrđeno da je međunarodna suradnja na ovom pravnom području neophodna i da će pravosuđe pri tome imati odlučujuću ulogu.<sup>13</sup> Godinu dana poslije UNCITRAL i INSOL organizirali su i drugi Kolokvij o međunarodnom insolventijskom pravu u Torontu, cilj kojeg je bio predstavnike pravosuđa iz različitih zemalja uvesti u diskusiju o problemima međunarodnog insolventijskog prava.<sup>14</sup> Oba su kolokvija preporučila da se rad UNCITRAL-a u području međunarodnog insolventijskog prava usredotoči na olakšavanje sudske suradnje, pristup stranih insolventijskih upravitelja sudovima država priznanja kao i priznanje stranih insolventijskih postupaka.<sup>15</sup> U tu svrhu UNCITRAL je iste godine osnovao *Radnu skupinu za insolventijsko pravo (Working Group on Insolvency Law)*, zadatak koje je bio da izradi pravni tekst koji bi regulirao materiju međunarodnog insolventijskog prava.<sup>16</sup> Pri izradi teksta *Radnoj skupini* je pomagao i INSOL te *Odbor J (Insolventija) Sekcije za poslovno pravo Međunarodne udruge odvjetnika (Committee J (Insolvency) of the Section on Business law of the International Bar Association (IBA))*<sup>17</sup>. Posljednje rasprave o nacrtu Modela zakona o prekograničnoj insolventiji održale su se na 30. zasjedanju UNCITRAL-a od 12. do 30. svibnja

---

<sup>12</sup> *Fletcher, Ian*, *Insolvency in Private International Law, National and International Approaches*, Oxford Monographs in Private International Law, Oxford, 1999., str. 326-327; Report on the Colloquium: Doc. A/CN.9/398, UNCITRAL Yearbook, vol. XXV: 1994., Part two, V, B; vidi i Doc. A/49/17, paras. 215-222, UNCITRAL Yearbook, vol. XXV: 1994, Part one, A; International Insolvency Review, Special Conference Issue 1995., vol. 4.

<sup>13</sup> *Fletcher*, op. cit. u bilj. 12, str. 327. Vidi također *Gottwald, Peter*, *Grenzüberschreitende Insolvenzen, Europäische und weltweite Tendenzen und Lösungen*, Schriften der Juristischen Studiengesellschaft Regensburg e.V., Heft 17, München, 1997., str. 46, te *Markus, Alexander R.*, *Das neue UNCITRAL-Modellgesetz betreffend grenzüberschreitende Insolvenz*, Schweizerische Zeitschrift für Wirtschaftsrecht /Revue suisse de droit de affaires, 1998., str. 15-16.

<sup>14</sup> Report on the Judicial Colloquium: Doc. A/CN.9/413, UNCITRAL Yearbook, vol. XXVI: 1995., Part two, IV, A; vidi također Doc. A/50/17, paras. 382-393, UNCITRAL Yearbook, vol. XXVI: 1995., Part one, A; *Fletcher*, op. cit. u bilj. 12, str. 327.

<sup>15</sup> *Guide to Enactment of the UNCITRAL Model Law*, br. 5.

<sup>16</sup> *Guide to Enactment of the UNCITRAL Model Law*, br. 6; Official Records of the General Assembly, Fiftieth Session, Supplement No. 17 (A/50/17), paras. 382-393.

<sup>17</sup> *Guide to Enactment of the UNCITRAL Model Law*, br. 4; *Fletcher*, op. cit. u bilj. 12, str. 328.

1997. u Beču. UNCITRAL je završio rad na tom zakonu 30. svibnja 1997,<sup>18</sup> a Opća skupština UN-a potvrdila ga je 15. prosinca 1997.<sup>19</sup> U raspravama i izradi teksta *Modela zakona o prekograničnoj insolventnosti (UNCITRAL Model Law on Cross-Border Insolvency* - u daljnjem tekstu: Model zakona ili MZ<sup>20</sup>) sudjelovalo je 36 država članica UNCITRAL-a, zastupnici 40 država promatrača te 13 međunarodnih organizacija.<sup>21</sup>

Kako bi se olakšalo tumačenje pojedinih odredaba tog Modela zakona i olakšala njegova implementacija u autonomno pravo država, Tajništvo UNCITRAL-a je, polazeći od razmišljanja i odluka spomenutog 30. zasjedanja UNCITRAL-a 12.-30. svibnja 1997. kao i od razmišljanja *Radne skupine*, izradilo *Vodič za ozakonjenje Modela zakona o prekograničnoj insolventnosti (Guide to Enactment of the UNCITRAL Model Law on Cross-Border Insolvency* - u daljnjem tekstu *Vodič za ozakonjenje Modela zakona*).<sup>22</sup>

Zakonski tekst nije ponuđen u formi međunarodne konvencije, već modela zakona, jer je UNCITRAL nakon dugogodišnjih međunarodnih napora u donošenju *Europske konvencije o insolventijskim postupcima* (Europska unija) i *Europske konvencije o određenim aspektima stečaja* (Vijeće Europe) zaključio da bi model zakona bio prikladniji instrument za harmonizaciju pravnih poredaka u području međunarodnog insolventijskog prava. Naime, države mogu pri preuzimanju Modela zakona u svoje autonomno pravo određene odredbe Modela zakona modificirati ili u potpunosti ispustiti i tako bolje prilagoditi svom pravnom poretku. No, kako bi se ostvario što je mogući viši stupanj harmonizacije, *Vodič za ozakonjenje Modela zakona* preporučuje državama preuzimateljicama - dakle državama koje Model zakona prenose u svoje zakonodavstvo - da pri preuzimanju poduzimaju što je moguće manje promjena u njegovim odredbama.<sup>23</sup>

<sup>18</sup> *Guide to Enactment of the UNCITRAL Model Law*, br. 8. Official Records of the General Assembly, Fifty-second Session, Supplement No. 17 (A/52/17), paras. 221-222.

<sup>19</sup> General Assembly Resolution 52/158 of 15 December 1997, A/RES/51/159 - 30. 1. 1998.

<sup>20</sup> Tekst Model zakona dostupan je na stranici: [http://www.uncitral.org/uncitral/en/uncitral\\_texts/insolvency/1997Model.html](http://www.uncitral.org/uncitral/en/uncitral_texts/insolvency/1997Model.html) (posjećeno 20. 10. 2006.)

<sup>21</sup> *Guide to Enactment of the UNCITRAL MODEL Law*, br. 8.

<sup>22</sup> General Assembly, Doc. A/CN.9/442 - 19. 12. 1997. Usporedi *Guide to Enactment of the UNCITRAL Model Law*, br. 9, 10; *Fletcher*, op. cit. u bilj. 12, str. 330. Tekst *Vodiča za ozakonjenje Modela zakona* dostupan je na stranici: [http://www.uncitral.org/uncitral/en/uncitral\\_texts/insolvency/1997Model.html](http://www.uncitral.org/uncitral/en/uncitral_texts/insolvency/1997Model.html) (posjećeno 20. 10. 2006.)

<sup>23</sup> *Guide to Enactment of the UNCITRAL Model Law*, br. 12. Usporedi *Markus*, op. cit. u blj. 13, str. 18; *Wimmer, Klaus*, u: *Frankfurter Kommentar zur Insolvenzordnung*, izd. Wimmer Klaus, Neuwied, Kriftel, 1999., čl. 102 EGIInsO, rub.br. 254.

Treba istaknuti da cilj ovog Modela zakona nije harmonizirati insolventijsko pravo država. Prema njegovoj preambuli, cilj je mnogo ograničeniji, usmjeren u prvom redu na: poticanje unapređenja suradnje između sudova i drugih nadležnih organa država u slučajevima prekogranične insolventije; ostvarivanje veće pravne sigurnosti za trgovinu i investicije; pošteno i učinkovito upravljanje u slučaju prekogranične insolventije uz zaštitu interesa svih vjerovnika i drugih zainteresiranih osoba, uključujući dužnika; zatim na zaštitu i maksimalizaciju vrijednosti dužnikove imovine te olakšavanje spašavanja finacijski problematičnih poduzeća, štiteći pritom investicije i radna mjesta. Kao prioritete *Vodič za ozakonjenje Modela zakona* određuje: osiguranje pristupa upravitelja (*predstavnik*) stranih insolventijskih postupaka sudovima država preuzimateljica, određivanje pretpostavaka za priznanje stranih insolventijskih postupaka i pravnih posljedica tog priznanja, osiguranje transparentnog režima za prava stranih vjerovnika u pokretanju i sudjelovanju u insolventijskim postupcima država preuzimateljica, dopuštanju sudovima u državama preuzimateljicama da surađuju učinkovitije sa stranim sudovima i stranim insolventijskim upraviteljima ("*predstavnici*"), autoriziranju sudova u državama preuzimateljicama i osoba koje upravljaju insolventijskim postupcima u državama preuzimateljicama da traže pomoć u inozemstvu te određivanje sudske nadležnosti i koordiniranje više insolventijskih postupaka koji se istovremeno vode protiv istog insolventijskog dužnika.<sup>24</sup>

U skladu s navedenim prioritetima strukturiran je i čitav Model zakon: on se sastoji od preambule te 32 članaka koji su raspoređeni u pet poglavlja: Poglavlje I - Opće odredbe (čl. 1.-8.); Poglavlje II - Pristup stranih upravitelja (*predstavnik*) i vjerovnika sudovima ove države (čl. 9.-14.); Poglavlje III - Priznanje stranih postupaka i pravna zaštita (čl. 14.-24.); Poglavlje IV - Suradnja sa stranim sudovima i stranim upraviteljima (*predstavnici*) (čl. 25.-27.); Poglavlje V - Istovremeni postupci (čl. 28.-32.).

Svrha je ovog rada ukratko proanalizirati osnovna rješenja Modela zakona, ukazati na njegove prednosti, ali upozoriti i na nedostatke. Primjerenost jednog modela za rješavanje problema međunarodnog insolventijskog prava može se ocijeniti ispitivanjem kako rješava temeljna pitanja ovog pravnog područja, a oni se odnose na: pretpostavke priznanja insolventijskopравниh odluka; postupak njihova priznanja; mogućnost otvaranja tzv. posebnih insolventijskih

<sup>24</sup> *Guide To Enactment of the UNCITRAL Model Law*, br. 3. Usporedi s čl. 1, sl. a), b), c) i d) MZ.



postupaka i suradnja i koordinacija istovremenih postupaka te određivanje mjerodavnog prava za pravne posljedice priznanja stranog insolventnijskog postupka. Stoga ćemo nakon prikaza njegovih općih odredaba Model zakona ispitati upravo sa stajališta navedenih temeljnih pitanja.

Inače, Tajništvo UNCITRAL-a pri implementaciji Modela zakona u autonomno pravo nudi državama pomoć putem savjetovanja.<sup>25</sup> Osim toga, zamišljeno je da se pravni slučajevi iz prakse, koji se odnose na primjenu Model zakona o prekograničnoj insolventnosti, objavljuju u okviru *Case Law on UNCITRAL Texts (CLOUT)*.<sup>26</sup>

Odredbe Modela zakona dosada su u svoje zakonodavstvo implementirale sljedeće zemlje: Eritreja (2000.), Japan (2000.), Meksiko (2000.), Južna Afrika (2000.), Crna Gora (2002.), Poljska (2003.), Rumunjska (2003.), Srbija (2004), Britanski Djevičanski Otoci (2005.), Sjedinjene Američke Države (2005.) te Velika Britanija (bez Sjeverne Irske, 2006.)<sup>27</sup>. Očekivati je da će osobito nakon preuzimanja Modela zakona od Sjedinjenih Američkih Država<sup>28</sup> i veći broj drugih država slijediti taj primjer<sup>29</sup>.

## II. OPĆE ODREDBE

Model zakona primjenjuje se na postupke koji se mogu supsumirati pod pojam *stranog postupka* koji je određen u njegovu čl. 2, sl. a). Riječ je o kolektivnom sudskom ili upravnom postupku u stranoj državi - koji uključuje i privremeni (prethodni) postupak - na koji se primjenjuje pravo koji se tiče

---

<sup>25</sup> *Guide to Enactment of the UNCITRAL Model Law*, br. 201.

<sup>26</sup> UNCITRAL skuplja informacije o sudskoj praksi koje se odnose na konvencije i modele zakona koje je u svom okrilju izradio. Sakupljena građa objavljuje se tada u okviru spomenutog projekta *Case Law on UNCITRAL Texts (CLOUT)*. Vidi *Guide to Enactment of the UNCITRAL Model Law*, br. 202.

<sup>27</sup> Podaci su dostupni na internetskoj stranici: [http://www.uncitral.org/uncitral/en/uncitral\\_texts/insolvency/1997Model\\_status/html](http://www.uncitral.org/uncitral/en/uncitral_texts/insolvency/1997Model_status/html) (posjećeno 20. 10. 2006.)

<sup>28</sup> Poblize o tome: *Paulus, Christoph G.*, Das neue internationale Insolvenzrecht der USA, *Neue Zeitschrift für das Recht der Insolvenz und Sanierung*, 2005., str. 439-441; *Rüfner T.*, Neues internationales Insolvenzrecht in den USA, *Zeitschrift für Wirtschaftsrecht*, 2005., str. 1859-1865.

<sup>29</sup> Usporedi *Wessels, Bob*, Will UNCITRAL Bring Changes to Insolvency Proceedings Outside the USA and Great Britain? It Certainly Will!, *International Corporate Rescue*, 2006., vol. 3, str. 200-206.



insolencije, a u kojem postupku su imovina i poslovanje dužnika podvrgnuti kontroli ili nadzoru stranog suda u svrhu reorganizacije ili likvidacije. Pri tome se pod pojmom *strani sud* razumije sudska ili neka druga vlast, koja je nadležna za kontrolu ili nadzor postupka (čl. 2, sl. e) MZ). Model zakona razlikuje između *stranog glavnog postupka* (*foreign main proceeding*), koji se vodi u državi u kojoj dužnik ima centar svojih glavnih interesa (*centre of its main interests*), i *stranog neglavnog postupka* (*foreign non-main proceeding*), koji se za razliku od glavnog postupka vodi u državi gdje dužnik ima podružnicu (*establishment*) u smislu čl. 2, sl. f) MZ (čl. 2, sl. b) i c). MZ).

U pogledu stranog insolventijskog upravitelja Model zakona upotrebljava neuobičajen termin *foreign representative*, koji definira kao osobu ili tijelo, uključujući i osobu ili tijelo imenovano na privremenoj osnovi, koje je ovlašteno u stranom postupku reorganizirati ili likvidirati dužnikovu imovinu ili poslove ili pak djelovati kao zastupnik stranog postupka (čl. 2, sl. d) MZ).

Odredbe Modela zakona u načelu se primjenju i na netrgovce odnosno fizičke osobe.<sup>30</sup> Prema *Vodiču za ozakonjenje Modela zakona* država preuzimateljica ipak može u odnosu na osobe koje prebivaju na njezinu području i dugovi kojih u pravilu ne proizlaze iz trgovačkih odnosno poslovnih odnosa, već se pretežno odnose na osobnu potrošnju i kućanstvo, isključiti primjenu njegovih odredaba, ako insolventijsko pravo dotične države otvaranje insolventijskog postupka protiv takvih osoba ne dopušta ili za insolventiju netrgovaca država preuzimateljica ima posebne propise. Država preuzimateljica također bi mogla predvidjeti da ta iznimka ne vrijedi ako sveukupni dugovi dotičnog dužnika prelaze određenu vrijednosnu granicu.<sup>31</sup>

Isto tako od primjene odredaba Modela zakona mogu se izuzeti banke i osiguravajuće tvrtke, ako država preuzimateljica u pogledu navedenih pravnih subjekata predviđa posebni insolventijskopравни režim (čl. 1, st. 2. MZ).<sup>32</sup> *Vodič za ozakonjenje Modela zakona* preporučuje državama da prije nego što navedene pravne subjekte sasvim isključe iz područja primjene Modela zakona

<sup>30</sup> *Guide to Enactment of the UNCITRAL Model Law*, br. 50, čl. 1, br. 60; *Benning, Olaf/Wehling, Axel*, Das "Model Law on Cross-Border Insolvency" der Vereinten Nationen - Ein Regelungsmodell für internationale Insolvenzfälle, *Europäische Zeitschrift für Wirtschaftsrecht*, 1997., str. 618, 620.

<sup>31</sup> *Guide to the Enactment of the UNCITRAL Model Law*, br. 66. Usporedi *Wimmer, Klaus*, Die UNCITRAL-Modellbestimmungen über grenzüberschreitende Insolvenzverfahren, *Zeitschrift für Wirtschaftsrecht*, 1997., str. 2221; *Markus*, op. cit. u bilj. 13, str. 21.

<sup>32</sup> Protiv takvog rješenja *Markus*, op. cit. u bilj. 13, str. 21.

ipak razmislje bi li se određene odredbe - posebice one o suradnji i koordinaciji istovremenih insolventnijskih postupaka te o određivanju određenih oblika mjera zaštite - ipak mogle primijeniti i na insolventnijske postupke protiv banaka i osiguravajućih tvrtki.<sup>33</sup>

Ako je država preuzimateljica ugovorna strana nekog od bilateralnih ili multilateralnih međunarodnih ugovora, tada odredbe tog ugovora imaju prednost pred odredbama predviđenima Modelom zakona (čl. 3. MZ).<sup>34</sup>

U svrhu olakšanja suradnje i radi načela ekonomičnosti Model zakona propisuje da država preuzimateljica u samom dotičnom zakonu izričito odredi sud odnosno drugi organ koji je nadležan za pitanja priznanja stranih insolventnijskih postupaka i za suradnju sa stranim sudovima (čl. 4. MZ). U istu svrhu predviđa i izričito ovlaštenje (domaćeg) insolventnijskog upravitelja da djeluje u stranoj državi za račun insolventnijskog postupka u mjeri u kojoj to dopušta mjerodavno strano pravo (čl. 5. MZ). Naime, često je sumnja u postojanje takvog ovlaštenja upravitelja bila prepreka suradnji u slučajevima prekogranične insolventnosti.<sup>35</sup>

U Model zakona unesena je i klauzula javnog poretka, pa tako sud može odbiti poduzeti radnju predviđenu zakonom o prekograničnoj insolventnosti ako bi ona u konkretnom slučaju bila očito protivna javnom poretku države preuzimateljice (čl. 6. MZ).<sup>36</sup>

Model zakona sadržava i izričitu odredbu o načinu tumačenja njegovih odredaba: pri tumačenju je potrebno uzeti u obzir međunarodno porijeklo odredaba, potrebu da se podupire jedinstvenost u njihovoj primjeni te potrebu očuvanja dobre vjere (čl. 8. MZ).<sup>37</sup>

Model zakona zapravo želi utvrditi minimalne standarde suradnje u slučajevima prekogranične insolventnosti. Stoga, ako bi država preuzimateljica imala odredbe koje predviđaju dodatne oblike suradnje i pomoći koje Model zakona ne predviđa, to ne bi bila prepreka da se ti dodatni oblici suradnje dodaju u autonomni zakon o prekograničnoj insolventnosti i primjenjuju (čl. 7. MZ).

---

<sup>33</sup> *Guide to Enactment of the Uncitral Model Law*, br. 64.

<sup>34</sup> Poblje o tome *Guide to Enactment of the UNCITRAL Model Law*, br. 76-78.

<sup>35</sup> Usporedi *Guide to Enactment of the UNCITRAL Model Law*, br. 84.

<sup>36</sup> Detaljnije o tome *Guide to Enactment of the UNCITRAL Model Law*, br. 86-89.

<sup>37</sup> Poblje o tome *Guide to Enactment of the UNCITRAL Model Law*, br. 91-92.

### III. PRETPOSTAVKE ZA PRIZNANJE STRANIH INSOLVENCIJSKIH POSTUPAKA

Neposredni predmet priznanja u međunarodnom insolventijskom pravu mogu biti: a) odluka o otvaranju insolventijskog postupka; b) odluke koje su donesene u okviru otvorenog insolventijskog postupka u svrhu njegova provođenja i okončanja, kao npr. odluka o postavljanju ili razrješenju insolventijskog upravitelja, odluka o osnivanju i imenovanju članova odbora vjerovnika, odluka o razrješenju nekog člana odbora vjerovnika, odluka o nagradi i naknadi za rad insolventijskog upravitelja ili članova odbora vjerovnika, odluka o potvrdi insolventijskog plana, odluka o zaključenju postupka, itd.; c) odluke koje su donesene izvan insolventijskog postupka, ali u uskoj vezi s njime, dakle odluke iz postupaka koji su pokrenuti zbog otvorenog insolventijskog postupka, a tiču se insolventijske mase i namirenja vjerovnika insolventijskog dužnika, kao npr. odluka parničnog suda o postojanju i visini osporene tražbine, odluka parničnog suda u povodu tužbe radi pobijanja pravnih radnji insolventijskog dužnika, odluka parničnog suda u sporu koji se odnosi na neki ugovor, koji je dužnik prije otvaranja insolventijskog postupka zaključio, itd.; d) odluke iz prethodnog postupka, dakle postupka koji slijedi u povodu prijedloga za otvaranje insolventijskog postupka i samom otvaranju insolventijskog postupka prethodi, kao npr. odluke o određivanju mjera osiguranja, imenovanja privremenog upravitelja i sl. Kako se sve te odluke ne priznaju radi njih samih, već radi pravnih učinaka koje za sobom povlače, pravni učinci koji nastupaju po priznanju tih odluka mogu se promatrati kao posredni predmeti priznanja u međunarodnom insolventijskom pravu.<sup>38</sup>

Pretpostavke za priznanje navedenih pojedinih vrsta neposrednog predmeta priznanja ne mogu biti iste, stoga bi ih suvremeni model međunarodnog insolventijskog prava morao radi pravne sigurnosti precizno i odvojeno formulirati.<sup>39</sup>

Nažalost, Model zakona ne radi distinkciju između pojedinih vrsta predmeta priznanja pa tako ni pretpostavaka za njihovo priznanje, već uopćeno

---

<sup>38</sup> Detaljno o predmetu priznanja u međunarodnom insolventijskom pravu *Garašić*, op. cit. u bilj. 1, knjiga 1, str. 86-116.

<sup>39</sup> O potrebi preciznog utvrđenja pretpostavaka za priznanje pojedinih vrsta neposrednog predmeta priznanja u međunarodnom insolventijskom pravu detaljno *Garašić*, op. cit. u bilj. 1, knjiga 1, str. 240-258.

govori o priznanju stranog (insolventnijskog) postupka te određuje jedinstveno pretpostavke (uvjete) za njegovo priznanje (čl. 17. MZ).

Da bi se strani (insolventnijski) postupak mogao priznati prema odredbama Modela zakona, on se mora moći supsumirati pod gore opisanu definiciju *stranog postupka* (čl. 2, sl. a) MZ). Radi zaštite buduće insolventnijske mase važno je što je Model zakona predvidio i mogućnost priznavanja tzv. privremenih (prethodnih) postupaka, u kojima se ispituju pretpostavke za otvaranje samog insolventnijskog postupka.

Nadalje, da bi se strani (insolventnijski) postupak mogao priznati kao *glavni postupak* (*main proceeding*), mora biti otvoren u državi u kojoj dužnik ima centar svojih glavnih interesa (*centre of its main interest*, čl. 17, st. 2, sl. a) MZ). Do dokaza o protivnom smatra se da se taj centar nalazi u državi u kojoj dužnik ima registrirani ured odnosno svoje prebivalište (*the debtor's registered office or habitual residence*, čl. 16, st. 3. MZ).<sup>40</sup> Kriterij za određenje tzv. *indirektne međunarodne nadležnosti*, dakle nadležnosti stranog suda za otvaranje insolventnijskog postupka kao pretpostavke za priznanje, preuzet je iz *Europske uredbe o insolventnijskim postupcima*.<sup>41</sup> Pri tome, nažalost, nije pobliže objašnjen sadržaj tog pojma. Model zakona nije odredio tzv. *direktnu međunarodnu nadležnost*, dakle nadležnost domaćih sudova za otvaranje glavnih insolventnijskih postupaka. Ona bi morala biti određena na temelju istog kriterija kao i indirektna međunarodna nadležnost, i to zbog načela ravnopravnosti domaćeg i stranog suda odnosno organa te načela pravednosti. No, kako je kriterij *centra glavnih interesa dužnika* za određivanje međunarodne nadležnosti za otvaranje insolventnijskih postupaka još uvijek novi te ga mnogi pravni poredci još ne koriste, država preuzimateljica trebala bi sadržavati i odredbu prema kojoj bi se ipak trebao priznavati i strani insolventnijski postupak otvoren u državi u kojoj dužnik ima registrirano sjedište, ako se u državi u kojoj ima centar glavnih interesa na temelju tog kriterija ne može otvoriti insolventnijski postupak.<sup>42</sup> U protivnom priznanje stranog insolventnijskog postupka moralo bi se odbiti, što bi omogućilo da se tuzemnom imovinom i dalje koristi strani dužnik, odnosno

<sup>40</sup> Usporedi rješenje hrvatskog prava, koji govori o *središtu poslovnog djelovanja* dužnika, pri čemu se presumira da se ono nalazi u mjestu u kojem dužnik ima upisano sjedište (čl. 301. Stečajnog zakona, u daljnjem tekstu SZ, Narodne novine, br. 44/96, 29/99, 129/00, 123/03, 82/06).

<sup>41</sup> *Guide to Enactment of the UNCITRAL Model Law*, br. 31, br. 72.

<sup>42</sup> Takvu odgovarajuću odredbu ima primjerice hrvatski Stečajni zakon (čl. 301, st. 1, reč. 3.).

da njegovi pojedini vjerovnici i dalje vode tuzemne ovršne postupke u svoju korist neovisno o drugim vjerovnicima dotičnog dužnika.

Strani (insolventijski) postupak može biti priznat i kao *neglavni* (*non-main proceeding*) ako je otvoren u državi u kojoj dužnik ima *podružnicu* (*establishment*, čl. 17, st. 2, sl. b) MZ). Pri tome se podružnicom smatra bilo koje mjesto djelatnosti dužnika gdje on obavlja gospodarsku aktivnost koja nije privremena, i to s ljudskim resursima te robom ili uslugama (čl. 2, sl. f) MZ). Vidi se da je navedena definicija podružnice inspirirana definicijom podružnice u *Europskoj uredbi o insolventijskim postupcima* (čl. 2, sl. h))<sup>43</sup>, iako one nisu sasvim identične.<sup>44</sup>

Inače, Model zakona terminološki ne razlikuje između dviju osnovnih vrsta *neglavnog postupka*, koji se u teoriji i zakonodavstvu pojedinih država obično naziva tzv. *posebnim postupkom*. Naime, neglavni ili posebni postupak otvoren prije priznanja stranog glavnog postupka, koji je od glavnog postupka sasvim nezavisan, često se naziva *partikularnim postupkom*. On može biti otvoren kako prije, tako i nakon otvaranja glavnog stranog postupka. Neglavni ili posebni postupak koji pretpostavlja priznanje stranog glavnog postupka i koji može biti otvoren samo nakon priznanja stranog glavnog postupka obično se naziva *sekundarnim postupkom* te je u pravilu podređen glavnom postupku na temelju pravila o kooperaciji i koordinaciji.<sup>45</sup>

Model zakona ne određuje direktnu međunarodnu nadležnost za otvaranje partikularnog postupka, ali je određuje za otvaranje sekundarnog, jer određuje da se neglavni insolventijski postupak može nakon priznanja stranog glavnog postupka otvoriti u tuzemstvu, i to već na temelju same imovine dužnika u određenoj državi (čl. 28. MZ). Takvo određenje direktne međunarodne nadležnosti za sekundarni postupak nije u skladu s određenjem indirektno međunarodne nadležnosti za njegovo priznanje, jer se na temelju čl. 17, st. 2, sl. b) MZ strani neglavni postupak otvoren na temelju same imovine dužnika ne bi mogao priznati. Doduše, *Vodič za ozakonjenje Modela zakona* ističe da država preuzimateljica može odrediti da se domaći neglavni postupak nakon

<sup>43</sup> Izričito *Guide to Enactment of the UNCITRAL Model Law*, br. 75. Usporedi i *Wimmer*, op. cit. u bilj. 31, str. 2221. Prema čl. 2, sl. h) Europske uredbe o insolventijskim postupcima, pod pojmom podružnice smatra se bilo koje mjesto djelatnosti dužnika, gdje on obavlja gospodarsku aktivnost koja nije privremena, i to s ljudskim resursima i dobrima.

<sup>44</sup> Usporedi *Fletcher*, op. cit. u bilj. 12, str. 336.

<sup>45</sup> Detaljnije o terminologiji *Garašić*, op. cit. u bilj. 1, knjiga 1, str. 41-44.

priznanja stranog glavnog postupka može otvoriti samo na temelju podružnice.<sup>46</sup> No, treba istaknuti da zbog različitih funkcija koje partikularni i sekundarni postupak mogu imati<sup>47</sup> nije ispravno ograničiti ni direktnu, a ni indirektnu međunarodnu nadležnost kod tih postupaka isključivo na postojanje podružnice u državi otvaranja takvog postupka. Stoga rješenja Modela zakona u pogledu međunarodne nadležnosti za otvaranje i priznanje neglavnog odnosno posebnog (insolventijskog) postupka nisu zadovoljavajuća.<sup>48</sup>

Premda Model zakona učinkovitost strane odluke o otvaranju insolventijskog postupka, za razliku od drugih sistema međunarodnog insolventijskog prava,<sup>49</sup> ne navodi izričito kao pretpostavku priznanja dotičnog stranog insolventijskog postupka, treba ipak uzeti da ona mora imati u državi u kojoj je donesena pravne učinke, jer to proizlazi iz same prirode priznanja.

I konačno, da bi se strani (insolventijski) postupak priznao, njegovo priznanje ne smije biti očito protivno javnom poretku države priznanja (čl. 17, st. 1. u vezi s čl. 6. MZ).<sup>50</sup>

Treba pohvaliti što Model zakona nije kao pretpostavku priznanja odredio postojanje uzajamnosti u priznavanju između države otvaranja i države priznanja insolventijskog postupka, jer bi takva pretpostavka, između ostaloga, zbog teškoća u njezinu utvrđivanju, bitno usporila postupak priznanja.<sup>51</sup>

---

<sup>46</sup> *Guide to Enactment of the UNCITRAL Model Law*, br. 186.

<sup>47</sup> Detaljnije o dopunskoj ili nadomjesnoj funkciji partikularnog postupka te o zaštitnoj, podupirućoj i pomoćnoj funkciji sekundarnog postupka Garašić, *Jasnica*, Europska uredba o insolventijskim postupcima, Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci, vol. 26, 2005., br. 1, str. 291-292.

<sup>48</sup> Usporedi rješenja hrvatskog prava, u kojem su direktna i indirektna međunarodna nadležnost za glavni, posebni stečajni postupak usklađene. Sekundarni postupak može se otvoriti već na temelju tuzemne dužnikove imovine. Partikularni postupak može se otvoriti na temelju tuzemne dužnikove poslovne jedinice, no u slučajevima u kojima bi on imao nadomjesnu funkciju, može se otvoriti već i na temelju same tuzemne dužnikove imovine. Vidi čl. 302. SZ.

<sup>49</sup> Vidi primjerice: čl. 311, st. 1, br. 2. hrvatskog Stečajnog zakona; čl. 166, st. 1, sl. a) švicarskog Bundesgesetz über das Internationale Privatrecht (u daljnjem tekstu: IPRG, Bundesblatt der schweizerischen Eidgenossenschaft, 1988., I, str. 5 i dalje); čl. 16, st. 1, podst. 1. Europske uredbе o insolventijskim postupcima.

<sup>50</sup> Klauzula javnog poretka uobičajena je pretpostavka, vidi primjerice čl. 311, st. 1, t. 3. hrvatskog Stečajnog zakona i čl. 26. Europske uredbе o insolventijskim postupcima.

<sup>51</sup> Uzajamnost kao pretpostavku priznanja strane odluke o otvaranju stečajnog postupka predviđa švicarsko pravo, čl. 166, st. 1, sl. c) IPRG. O daljnjim razlozima zašto postoja-

#### IV. POSTUPAK PRIZNANJA STRANOG INSOLVENCIJSKOG POSTUPKA

U međunarodnom insolventijskom pravu dva su temeljna načina odnosno sistema priznavanja stranih odluka o otvaranju insolventijskih postupaka: ili se one u pravilu priznaju automatski (*ex lege*)<sup>52</sup> ili se zakonom predviđene pretpostavke za njihovo priznanje u pravilu ispituju u posebnom formalnom postupku priznanja.<sup>53</sup> Svaki od tih sistema ima prednosti i mane.<sup>54</sup> Model zakona opredijelio se za poseban formalni postupak priznanja, što je u ovom trenutku razvoja međunarodnog insolventijskog prava na globalnoj razini te još velikih razlika u insolventijskom pravu pojedinih država po mom mišljenju ispravnije rješenje.<sup>55</sup>

Vrijeme trajanja formalnog postupka priznanja Model zakona pokušao je maksimalno skratiti između ostalog i sljedećim odredbama: izričito je ovlastio domaćeg upravitelja da u inozemstvu djeluje za račun insolventijskog

---

nje uzajamnosti ne bi smjelo u suvremenom međunarodnom insolventijskom pravu biti predviđeno kao pretpostavka priznavanja stranih insolventijskog postupka vidi *Garašić*, op. cit. u bilj. 1, knjiga 1, str. 216.

<sup>52</sup> Za taj sistem opredijelila se primjerice Europska uredba o insolventijskim postupcima (čl. 17) te njemačko pravo (§§ 343-353. Insolvenzordnung, u daljnjem tekstu InsO, Bundesgesetzblatt 1994., I, str. 2866 i dalje; posljednja izmjena Bundesgesetzblatt 2005., I, str. 837 i dalje).

<sup>53</sup> Za taj sistem opredijelilo se primjerice švicarsko pravo (čl. 166.-175. IPRG) te hrvatsko pravo (čl. 308-317, čl. 335. SZ). Detaljnije o formalnom postupku priznanja u hrvatskom stečajnom pravu *Garašić, Jasnica*, Postupak priznanja strane odluke o otvaranju stečajnog/insolventijskog postupka u hrvatskom pravu, u: Ovrha i stečaj, Aktualnosti zakonodavstva i sudske prakse 2006., ur. Kuzmić Marica, Inženjerski biro, Zagreb, 2006., str. 129-159.

<sup>54</sup> Detaljno o tome *Garašić*, op. cit. u bilj. 53, str. 134-136.

<sup>55</sup> Više o tome *Garašić*, op. cit. u bilj. 53, str. 134-136. Za takvu ocjenu i *Paulus, Christoph G.*, Der Internationale Währungsfond und das internationale Insolvenzrecht, Praxis des Internationalen Privat- und Verfahrensrechts, 1999., str. 150, te *Kolmann, Stephan*, Kooperationsmodelle im Internationalen Insolvenzrecht: empfiehlt sich für das deutsche internationale Insolvenzrecht eine Neuorientierung? Schriften zum deutschen und europäischen Zivil-, Handels- und Prozeßrecht, sv. 198, Bielefeld, 2001., str. 538. Usporedi *Benning/Wehling*, op. cit. u bilj. 30, str. 623, i *Markus*, op. cit. u bilj. 13, str. 36, koji generalno ocjenjuju rješenja Modela zakona kao uspješna. No, ima i drugačijih mišljenja, pa tako *Wimmer*, op. cit. u bilj. 31, str. 2222-2223, smatra posebni formalni postupak priznanja u Modelu zakona njegovim nedostatkom.



postupka kojim upravlja (čl. 5.), propisao je direktan pristup stranog upravitelja domaćem sudu priznanja, bez potrebe prethodne diplomatske odnosno konzularne komunikacije (čl. 9.), predvidio je izričito određenje u zakonskom tekstu suda nadležnog za priznanje stranog insolventijskog postupka i suradnju sa stranim sudom (čl. 4.), nadalje, izričito je odredio sadržaj priloga prijedlogu za priznanje stranog insolventijskog postupka (čl. 15.)<sup>56</sup> te je predvidio korištenje određenih presumpcija u postupku priznanja (čl. 16.).<sup>57</sup>

U svrhu zaštite insolventijske mase Model zakona propisuje da strani upravitelj već u prijedlogu za priznanje može tražiti određivanje mjera, koje su nužno potrebne da bi se zaštitila dužnikova imovina ili interesi vjerovnika (čl. 19, st. 1. MZ). Tako on primjerice može zahtijevati: obustavu ovrhe protiv imovine dužnika (čl. 19, st. 1, sl. a) MZ), povjeravanje upravljanja ili unovčenja dužnikove imovine u cijelosti ili u dijelu upravitelju ili nekoj drugoj osobi koju će odrediti sud, kad je to potrebno da bi se zaštitila i održala imovina koja je po svojoj prirodi ili zbog drugih okolnosti lako pokvarljiva ili se njezina vrijednost smanjuje ili je na drugi način u opasnosti (čl. 19, st. 1, sl. b) MZ); oduzimanje prava dužniku da svoju imovinu prenosi, opterećuje

<sup>56</sup> Prijedlogu za priznanje mora se priložiti ovjeren preslik odluke o otvaranju stranog (insolventijskog) postupka te o imenovanju stranog upravitelja ili svjedožba (isprava) stranog suda kojom potvrđuje postojanje stranog (insolventijskog) postupka i imenovanje stranog upravitelja ili u nedostatku navedenih dokumenata bilo koji dokaz koji je sudu u pogledu postojanja stranog (insolventijskog) postupka i imenovanja stranog upravitelja prihvatljiv (čl. 15, st. 2. MZ). Osim toga, prijedlogu za priznanje mora se priložiti izjava stranog upravitelja o svim stranim (insolventijskim) postupcima koji se vode protiv dotičnog dužnika, a koji su upravitelju poznati (čl. 15, st. 3. MZ). Sud može zahtijevati prijevod dokumenata koji su priloženi prijedlogu za priznanje na službeni jezik države u kojoj se traži priznanje (čl. 15, st. 4. MZ).

<sup>57</sup> Tako, ako isprave koje se prilažu prijedlogu za priznanje (čl. 15, st. 2.) ukazuju na to da se kod stranog postupka radi o (insolventijskom) postupku u smislu čl. 2, sl. a) MZ te da je strani upravitelj doista (insolventijski) upravitelj u smislu čl. 2, sl. d) MZ, tada je sud države priznanja ovlašten to presumirati (čl. 16, st. 1. MZ). Spomenimo da je o svakoj eventualnoj promjeni u pogledu stranog postupka ili upravitelja te o eventualnom saznanju o novom (insolventijskom) postupku protiv istog dužnika tijekom trajanja postupka priznanja strani upravitelj dužan odmah obavijestiti sud države priznanja (čl. 18. MZ). Nadalje, sud priznanja je ovlašten presumirati da su isprave priložene prijedlogu za priznanje autentične, neovisno o tome jesu li legalizirane ili ne (čl. 16, st. 2. MZ). Već je spomenuta presumpcija prema kojoj se registrirano sjedište dužnika odnosno prebivalište dužnika u slučaju fizičke osobe do dokaza o protivnom smatra centrom glavnih interesa dužnika (čl. 16, st. 3. MZ).

ili na drugi način njome raspolaže (čl. 19, st. 1, sl. c) u vezi s čl. 21, st. 1, lit. g) MZ); saslušanje svjedoka, provođenje drugih dokaza ili davanje informacija koje se tiču imovine, poslova, prava, obveza ili odgovornosti dužnika (čl. 19, st. 1, sl. c) u vezi s čl. 21, st. 1, sl. d) MZ); svaku drugu mjeru prema pravu države priznanja (čl. 19, st. 1, sl. c) u vezi s čl. 21, st. 1, sl. g) MZ). Model zakon ne spominje izričito ovlaštenje stranog upravitelja da zahtijeva upis otvaranja stranog insolventijskog postupka u domaće javne registre odnosno javne knjige ili objavu takve odluke u tuzemstvu. No, nema sumnje da bi to mogao zahtijevati, ako bi mu pravo države priznanja dalo takva ovlaštenja (čl. 19, st. 1, sl. c) u vezi s čl. 21, st. 1, sl. g) MZ). Treba naglasiti da su navedene mjere privremene prirode. Čim se odluči o prijedlogu za priznanje, one gube pravni učinak, ako ih sud priznanja na prijedlog stranog upravitelja u skladu s čl. 21, st. 1, sl. f) MZ ne produži (čl. 19, st. 3. MZ).<sup>58</sup> Osim toga treba spomenuti da u slučaju priznavanja stranog glavnog, posebnog (insolventijskog) postupka, sud priznanja može odbiti određivanje predložene mjere ako bi to štetilo upravljanju stranog glavnog (insolventijskog) postupka (čl. 19, st. 4. MZ). U svakom slučaju, sud priznanja ocjenjuje jesu li predložene mjere zaštite za vrijeme trajanja postupka priznanja doista potrebne.<sup>59</sup> Pri određivanju neke od mjera prema čl. 19. MZ, kao i pri njezinoj promjeni ili ukidanju sud mora biti uvjeren da su interesi vjerovnika i drugih zainteresiranih osoba - uključujući i dužnika - dovoljno zaštićeni (čl. 22, st. 1. MZ). Sa stajališta kontinentalnoeuropskog pravnog sistema to se pravno pravilo čini preširoko odnosno nedovoljno precizno formulirano. Na temelju tog pravila mogao bi sud države priznanja odbiti određivanje neke od nužnih mjera ako bi interesi bilo kojih domaćih vjerovnika prema njegovoj ocjeni bili nedovoljno zaštićeni. Osim toga, sud je ovlašten odrediti neku od predloženih mjera iz čl. 19. MZ pod uvjetima koje on smatra primjerenim (čl. 22, st. 2. MZ), a treba spomenuti da promjenu ili ukidanje određene mjere može osim stranog upravitelja zahtijevati i osoba koja je mjerom pogođena te da sud takvu mjeru može i po službenoj dužnosti promijeniti ili ukinuti (čl. 22, st. 3. MZ).

Vrijeme između otvaranja stranog insolventijskog postupka i podnošenja prijedloga za njegovo priznanje u tuzemstvu Model zakona, nažalost, uopće ne regulira, pa je u tom periodu moguće štetno umanjeње insolventijske mase koja se nalazi u tuzemstvu, primjerice putem raspolaganja od strane insol-

<sup>58</sup> Vidi *Guide to Enactment of the UNCITRAL Model Law*, br. 139.

<sup>59</sup> Vidi *Guide to Enactment of the UNCITRAL Model Law*, br. 135.

vencijskog dužnika, putem vođenja domaćih ovršnih postupka u korist samo određenih vjerovnika, putem izvršenih prijeboja i slično.<sup>60</sup> Riječ je o zakonskoj praznini, koja ne bi smjela postojati.

Osim već spomenutih odredaba te pravila prema kojem o prijedlogu za priznanje stranog insolventijskog postupka treba odlučiti što je moguće prije (čl. 17, st. 3. MZ), Model zakona nema drugih pravila o postupanju u samom postupku priznanja. Tako, nažalost, ne predviđa ni objavljivanje podnesenog prijedloga za priznanje stranog postupka, a ni same odluke o (ne)priznavanju. Ne predviđa ni pravna sredstva protiv odluke o (ne)priznavanju stranog insolventijskog postupka. Sva su ta pitanja ostavljena da ih riješi procesno pravo države preuzimateljice.<sup>61</sup> U čl. 17, st. 4. Modela zakona jedino je još određeno da gore predstavljene odredbe čl. 15, 16, 17. i 18. MZ ne sprečavaju promjenu ili ukidanje priznanja, ako se pokaže da su razlozi za priznanje u cijelosti ili u dijelu nedostajali ili da su prestali postojati.

Priznanje stranog insolventijskog postupka prema Modelu zakona ne povlači za sobom automatsko otvaranje domaćeg posebnog tzv. sekundarnog insolventijskog postupka, kao što je primjerice slučaj u švicarskom pravu (čl. 170, st. 1. IPRG).<sup>62</sup> No, njegovo otvaranje moguće je predložiti u svakom trenutku nakon priznanja stranog glavnog (insolventijskog) postupka (čl. 28. MZ). Rješenje švicarskog prava prema kojem priznanje stranog glavnog insolventijskog postupka nužno dovodi do otvaranja domaćeg sekundarnog postupka nije dobro, jer ponekad u državi priznanja neće biti dovoljno dužnikove imovine za poseban postupak. No, ni rješenje Modela zakona nije dobro, jer ono omogućuje stranom upravitelju da sasvim legalno nakon priznanja iznese tuzemnu imovinu dužnika u inozemstvo i na taj način onemogućí otvaranje sekundarnog postupka, za koji bi domaći vjerovnici stranog dužnika možda ipak imali pravni interes. S druge strane otvaranje sekundarnog postupka nakon proteka određenog vremena od priznanja stranog insolventijskog postupka dovodi do promjene pravnih pravila koja se u pogledu dužnikove imovine u tuzemstvu trebaju primijeniti, budući da je u odnosu na imovinu dužnika koja ulazi u insolventijsku masu određenog insolven-

<sup>60</sup> Vidi odredbe čl. 320.-323. hrvatskog Stečajnog zakona s retroaktivnim učinkom kojima se sprečava štetno umanjenje stečajne mase od trenutka otvaranja stranog stečajnog postupka pa sve do priznanja odluke o njegovu otvaranju u tuzemstvu.

<sup>61</sup> Vidi *Guide to Enactment of the UNCITRAL Model Law*, br. 30, 37, 120-121, 129-131.

<sup>62</sup> Detaljnije o tome u švicarskom pravu Garašić, op. cit. u bilj. 1, knjiga 1, str. 282-284.

cijskog postupka, bilo da je riječ o glavnom ili posebnom postupku, dominantno kolizijsko pravilo o mjerodavnosti *legis fori concursus*. Iz navedenih razloga primjerenije je rješenje hrvatskog prava u kojem se otvaranje sekundarnog postupka može tražiti samo u tijeku postupka za priznanje stranog glavnog postupka (čl. 325. SZ). Ako su ispunjeni uvjeti za njegovo otvaranje, on će se otvoriti samim rješenjem o priznanju stranog glavnog postupka kao pravna posljedica tog priznanja (čl. 315, st. 2-3. i čl. 326-331. SZ). Ako se tijekom postupka za priznanje nije tražilo njegovo otvaranje ili usprkos prijedlogu nisu bili ispunjeni uvjeti za njegovo otvaranje, nakon priznanja stranog glavnog insolventijskog postupka nije moguće prema hrvatskom pravu otvoriti domaći sekundarni insolventijski postupak. Time su spriječene eventualne moguće zloupotrebe od strane stranog upravitelja, a istodobno izbjegnuta promjena statuta u slučaju otvaranja sekundarnog postupka.

Kao nedostatak Modela zakona treba spomenuti i pravilo prema kojem priznanje stranog insolventijskog postupka može tražiti samo strani upravitelj (čl. 15, st. 1. MZ). Naime, moguće je zamisliti situaciju u kojoj bi strani upravitelj mogao pokušati uz pomoć dužnika ili nekih njegovih vjerovnika transferirati dužnikovu imovinu iz tuzemstva, kako bi na taj način izbjegao tuzemna pravila o priznanju, a posebice primjenu prava koju bi u odnosu na tuzemnu imovinu određivala država priznanja ili kako bi onemogućio otvaranje sekundarnog postupka za koji će u pravilu biti zainteresirani domaći vjerovnici stranog dužnika u državi priznanja. Stoga pravo na podnošenje prijedloga za priznanje stranog insolventijskog postupka svakako treba dati i vjerovnicima insolventijskog dužnika.<sup>63</sup>

Model zakona ne predviđa mogućnost da se o priznanju stranog insolventijskog postupka odluči kao o prethodnom pitanju. Ipak bi i država koja se opredijelila za sistem u pravilu potrebnog formalnog postupka priznanja kao iznimku trebala predvidjeti i mogućnost odlučivanja o priznanju stranog insolventijskog postupka kao o prethodnom pitanju, jer će postojati životne situacije u kojima bi vođenje formalnog postupka priznanje bilo sasvim neekonomično i neprimjereno. To bi npr. bila situacija ako se u tuzemstvu vodi ili bi se trebao voditi samo jedan ili dva postupka - parnica, ovršni postupak ili pak postupak osiguranja - u kojem je strani insolventijski dužnik stranka, a druge dužnikove imovine osim one o kojoj je riječ u dotičnom postupku od-

<sup>63</sup> Takvo rješenje imaju primjerice švicarsko (čl. 166, st. 1. IPRG) i hrvatsko (čl. 310. SZ) pravo.

nosno drugih vjerovnika osim onog/onih koji sudjeluju u dotičnom postupku u tuzemstvu nema.<sup>64</sup>

## V. MOGUĆNOST OTVARANJA NEGLAVNIH, POSEBNIH INSOLVENCIJSKIH POSTUPAKA TE SURADNJA I KOORDINACIJA ISTOVREMENIH POSTUPAKA PROTIV ISTOG DUŽNIKA

### a) Mogućnost otvaranja neglavnog, posebnog insolventijskog postupka i pravo sudjelovanja i namirenja u tom postupku

Rečeno je već da Model zakona govori o *neglavnom postupku*, pri čemu terminološki ne razlikuje između *partikularnog i sekundarnog* postupka. No, mogućnost otvaranja partikularnog postupka proizlazi iz čl. 29, sl. a/ii MZ, a sekundarnog iz čl. 28. MZ. Isto tako je već rečeno da određenje indirektno međunarodne nadležnosti na temelju podružnice za otvaranje neglavnog postupka nije zadovoljavajuće. Direktnu međunarodnu nadležnost za otvaranje partikularnog postupka Model zakona ne određuje, dok za otvaranje sekun-

---

<sup>64</sup> Mogućnost da se o priznanju stranog insolventijskog postupka odluči kao o prethodnom pitanju izričito predviđa primjerice hrvatsko pravo (čl. 317, st. 1, 2. SZ). Većina švicarskih autora smatra da ta mogućnost postoji i prema švicarskom IPRG: *Breitenstein, Stefan*, Internationales Insolvenzrecht der Schweiz und der Vereinigten Staaten - Eine rechtsvergleichende Darstellung, Schweizer Studien zum internationalen Recht, sv. 64, Zürich, 1990., br. 271; *Volken, Paul*, u: Kommentar zum Bundesgesetz über das Internationale Privatrecht (IPRG) vom 1. Januar 1989., izd. Anton Heini, Max Keller, Kurt Siehr, Frank Vischer, Paul Volken, Zürich 1993., čl. 167. IPRG, br. 4-5; *Theus Simoni, Fabiana*, Englische, walisische und französische Konkursverwalter in der Schweiz, Schweizer Studien zum Internationalen Recht, sv. 102, izd. Schweizerische Vereinigung für Internationales Recht, Zürich, 1997., str. 260, 262. - Suprotno stajalište zastupaju: *Stahelin, Daniel*, Die Anerkennung ausländischer Konkurse und Nachlassverträge in der Schweiz (Art. 166f. IPRG), Schriftenreihe des Instituts für internationales Recht und internationale Beziehungen (SIRIB), sv. 45, Basel, 1989, str. 13; *Habscheid, E. J.*, Grenzüberschreitendes (internationales) Insolvenzrecht der Vereinigten Staaten von Amerika und der Bundesrepublik Deutschland, Systeme und Wechselwirkungen rechtsvergleichend auch zu anderen Rechtsordnungen, insbesondere der Schweiz, Untersuchungen über das Spar-, Giro-, und Kreditwesen, Abteilung B: Rechtswissenschaft, sv. 115, Berlin, 1998., str. 23.

darnog postupka dostaje već postojanje same dužnikove imovine u državi otvaranja (čl. 28. MZ).

Model zakona ne određuje koju imovinu dužnika obuhvaća jedan partikularni postupak. U pogledu sekundarnog postupka prema čl. 28. MZ on obuhvaća ne samo tuzemnu imovinu već u mjeri u kojoj je to potrebno za kooperaciju i koordinaciju prema čl. 25-27. MZ i drugu imovinu dužnika kojom se prema pravu države preuzimateljice treba upravljati u dotičnom postupku.<sup>65</sup> Treba istaknuti da prema kontinentalnoeuropskom pravnom shvaćanju jedan posebni (neglavni) postupak zbog nedovoljno čvrste veze s ostalom imovinom dužnika može obuhvaćati samo onu dužnikovu imovinu koja se nalazi u državi otvaranja posebnog postupka.<sup>66</sup>

Razloge za otvaranje partikularnog postupka Model zakona ne određuje. No, kad je riječ o mogućnosti otvaranja neglavnog postupka nakon priznanja stranog glavnog postupka, dakle kad je riječ o sekundarnom postupku, Model zakona određuje da je do dokaza o protivnom priznanje stranog glavnog postupka dokaz da je dužnik insolventan (čl. 31. MZ).<sup>67</sup> To je rješenje koje odgovara i kontinentalnoeuropskom pravnom shvaćanju: priznanje stranog glavnog postupka ima funkciju razloga za otvaranje domaćeg sekundarnog postupka.<sup>68</sup>

Prema čl. 11. MZ, strani upravitelj ovlašten je zahtijevati otvaranje postupka prema insolventnom pravu države preuzimateljice ako su ispunjene ostale pretpostavke za njegovo otvaranje. Dakle, strani insolventni upravitelj može predložiti otvaranje domaćeg insolventnog postupka ako su ispunjene preostale pretpostavke za njegovo otvaranje. Iz navedene odredbe proizlazi

---

<sup>65</sup> Prema *Vodiču za ozakonjenje Modela zakona* domaći sekundarni postupak može obuhvaćati inozemnu imovinu dužnika posebno onda kad u stranoj državi u kojoj se imovina nalazi drugi insolventni postupak nije otvoren ili nema potrebe da se otvori, kao primjerice: ako tuzemna podružnica ima neki pogon na području inozemne jurisdikcije; ako bi tuzemnu imovinu i dotičnu imovinu u inozemstvu trebalo prodati kao *going concern* ili ako je tuzemna imovina na prijevaran način prenesena u inozemstvo. Vidi *Guide to Enactment of the UNCITRAL Model Law*, br. 187. Vidi i *Markus*, op. cit. u bilj. 13, str. 34.

<sup>66</sup> Takvo je zakonsko rješenje primjerice u hrvatskom pravu (čl. 302, st. 4, čl. 332, st. 3, čl. 334, st. 4. SZ), u njemačkom pravu (§ 354, st. 1. i § 356, st. 1, reč. 1. InsO) te u Europskoj uredbi o insolventnim postupcima (čl. 3, st. 2, čl. 27, st. 3.).

<sup>67</sup> Više o tome *Guide to the Enactment of the UNCITRAL Model Law*, br. 194-197.

<sup>68</sup> Usporedi čl. 302, st. 5. hrvatskog SZ; § 356, st. 3. njemačkog InsO; čl. 170, st. 1. švicarskog IPRG; čl. 27, reč. 1. Europske uredbe o insolventnim postupcima.

da bi strani upravitelj bio ovlašten zahtijevati kako otvaranje domaćeg glavnog, tako i otvaranje domaćeg partikularnog i sekundarnog insolventijskog postupka.<sup>69</sup> Zapravo bi bilo konzekventno ovlastiti samo upravitelja stranog glavnog insolventijskog postupka da traži otvaranje samo domaćeg sekundarnog insolventijskog postupka. U pogledu ovlaštenja drugih osoba (npr. vjerovnika, insolventijskog dužnika) da traže otvaranje neglavnog, posebnog insolventijskog postupka, Model zakona, nažalost, ne sadržava posebne odredbe, osim što iz čl. 13. MZ proizlazi zabrana diskriminacije stranih vjerovnika.

Posebne zahtjeve u pogledu vrijednosti tuzemne imovine dužnika kao uvjeta za otvaranje neglavnog, posebnog postupka Model zakona ne sadržava. To je očito prepušteno pravu države preuzimateljice (čl. 11. MZ).

U pogledu određivanja prava na sudjelovanje u neglavnom, posebnom postupku vrlo je važan čl. 13, st. 1. MZ koji naređuje da strani vjerovnici moraju imati ista prava kao i vjerovnici u državi preuzimateljici, dakle domaći vjerovnici. Ta odredba u načelu ne dodiruje rang namirenja koji predviđa insolventijsko pravo države preuzimateljice, ali kao jednu vrstu minimalne garancije Model zakona ipak određuje da tražbine stranih vjerovnika ne smiju biti rangirane niže nego opće, nepriviligirane tražbine, izuzev ako su odgovarajuće domaće tražbine niže rangirane (čl. 13, st. 2. MZ).<sup>70</sup> U drugoj varijanti čl. 13, st. 2. MZ državi preuzimateljici nudi se dodatna mogućnost da iz sudjelovanja u postupku isključi strane javnopravne tražbine te tražbine stranih socijalnih osiguravatelja (*foreign tax and social security claims*).<sup>71</sup> Naime, u međunarodnoj praksi još uvijek često države isključuju mogućnost da strani javnopravni vjerovnici i strani socijalnopravni osiguravatelji iz razloga povezanih s razmišljanjima o suverenitetu sudjeluju u domaćim insolventijskim postupcima. Nažalost, Model zakona ne sadržava kriterije prema kojim će se odrediti koji se vjerovnik smatra domaćim, a koji stranim, što znači da je to prepušteno pravu države preuzimateljice.<sup>72</sup>

<sup>69</sup> Tako i *Fletcher*, op. cit. u bilj. 12, str. 351. Vidi *Guide to the Enactment of the UNCITRAL Model Law*, br. 97-99.

<sup>70</sup> Vidi *Guide to Enactment of the UNCITRAL Model Law*, br. 103-104; *Benning/Wehling*, op. cit. u bilj. 30, str. 620; *Markus*, op. cit. u bilj. 13, str. 25.

<sup>71</sup> Usporedi *Guide to Enactment of the UNCITRAL Model Law*, br. 104-105; *Benning/Wehling*, op. cit. u bilj. 30, str. 620; *Markus*, op. cit. u bilj. 13, str. 25; *Fletcher*, op. cit. u bilj. 12, str. 351-352; *Kolmann*, op. cit. u bilj. 55, str. 449.

<sup>72</sup> *Markus*, op. cit. u bilj. 13, str. 25, bilj. 98, izvješćuje da se članovi Radne skupine za izradu Modela zakona nisu mogli dogovoriti o odgovarajućoj definiciji *stranog vjerovnika*.



U pogledu mogućnosti ostvarenja prava na sudjelovanje vrlo je važno pravilo iz čl. 14. MZ, koji određuje da u svim onim slučajevima u kojima se prema insolventijskom pravu države preuzimateljice šalju obavijesti vjerovnicima, to isto vrijedi i za one poznate vjerovnike koji nemaju adresu u državi preuzimateljici (čl. 14, st. 1, reč. 1. MZ). Osim toga, sud može narediti poduzimanje odgovarajućih koraka u svrhu obavještavanja vjerovnika adresa kojih još nije poznata (čl. 14, st. 1, reč. 2. MZ). Načelno se obavijesti šalju pojedinačno stranim vjerovnicima, osim ako sud misli da bi s obzirom na konkretne okolnosti bila primjerenija neka druga forma obavještavanja (čl. 14, st. 2, reč. 1. MZ).<sup>73</sup> U pogledu dostavljanja tih obavijesti nisu potrebne forme pravne pomoći (*letters rogatory*) (čl. 14, st. 2, reč. 2. MZ).<sup>74</sup> Kad se radi o obavještavanju stranih vjerovnika o otvaranju insolventijskog postupka, Model zakona čak je propisao sadržaj takve obavijesti (čl. 14, st. 3. MZ),<sup>75</sup> ali ništa nije rekao o jeziku na kojem se takva obavijest šalje.<sup>76</sup>

## **b) Suradnja i koordinacija istovremenih postupaka protiv istog dužnika**

Izričite odredbe Modela zakona o direktnoj, neposrednoj suradnji između upravitelja insolventijskih postupaka koji se istovremeno vode protiv istog dužnika, o neposrednoj suradnji stranog upravitelja s domaćim sudom odnosno domaćeg upravitelja sa stranim sudom, kao i odredbe o neposrednoj suradnji između domaćeg i stranog suda (čl. 25-26. MZ) zaslužuju da se posebno istaknu. One se čak odnose i na suradnju s upraviteljem stranog partikularnog postupka. Predviđena suradnja ne zahtijeva diplomatsku i konzularnu komunikaciju koja uzrokuje veliki gubitak vremena i stvara troškove, što je sa stajališta potrebe da se otvoreni insolventijski postupak što prije prizna u drugim državama te da se zaštiti insolventijska masa iznimno važno.<sup>77</sup>

<sup>73</sup> Detaljnije o tome *Guide to Enactment of the UNCITRAL Model Law*, br. 106-107.

<sup>74</sup> Detaljnije o tome *Guide to Enactment of the UNCITRAL Model Law*, br. 108-110.

<sup>75</sup> Tako ta obavijest mora sadržavati primjeren rok za prijavu tražbine i oznaku mjesta na kojem se to treba učiniti, nadalje da li osigurani vjerovnici trebaju prijaviti svoje osigurane tražbine, kao i sve druge informacije koje se prema pravu države preuzimateljice i prema naredbama suda trebaju dati vjerovnicima u takvoj obavijesti (čl. 14, st. 3, sl. a), b), c) MZ).

<sup>76</sup> Usporedi čl. 65, st. 6. hrvatskog SZ te čl. 40. i čl. 42. Europske uredbe o insolventijskim postupcima.

<sup>77</sup> Vidi *Guide to Enactment of the UNCITRAL Model Law*, br. 173-180.

Predviđena suradnja može se provoditi u svim primjerenim oblicima, a u čl. 27. MZ samo su primjerima navedeni neki od mogućih oblika suradnje sudova i upravitelja: a) imenovanje osobe ili tijela koje će djelovati po uputi suda; b) obavještanje odnosno komuniciranje na sve one načine koje sud smatra primjerenim; c) koordiniranje upravljanja i nadzora nad dužnikovom imovinom i poslovima; d) odobravanje ili implementacija od strane sudova sporazuma koji se tiču koordinacije postupaka; e) koordinacija tekućih postupaka protiv istog dužnika; f) bilo koji drugi oblik i primjer suradnje koje predvidi država preuzimateljica.

Kao što se može primijetiti, primjerima navedeni oblici suradnje u čl. 27. MZ vrlo su široko formulirani. Nažalost, Model zakona ne sadržava izričite odredbe o ovlaštenju upravitelja stranog glavnog postupka da u sekundarnom postupku podnosi prijedloge o unovčenju odnosno o upotrebi insolventne mase sekundarnog postupka - posebno o ovlaštenju da sam predloži i izradi insolventni plan ili nagodbu koja se tiče te mase, zatim o mogućem njegovom ovlaštenju da predloži privremeni zastoj unovčenja mase u sekundarnom postupku, ovlaštenju da zahtijeva predaju viška mase koja bi eventualno preostala nakon namirenja tražbina prijavljenih (i utvrđenih) u sekundarnom postupku, kao i o njegovom ovlaštenju da u sekundarnom postupku izvršava prava vjerovnika za njihov račun. Isto tako on ne sadržava izričite odredbe o ovlaštenjima upravitelja sekundarnog postupka u glavnom postupku.<sup>78</sup> Budući da su ovlasti suca u kontinentalnoeuropskom pravnom sistemu u stvaranju prava mnogo ograničenije no što je to slučaj u anglo-američkom pravnom sistemu, bilo bi uputno za državu preuzimateljicu koje se pravni sistem smatra kontinentalnoeuropskim da spomenuta ovlaštenja upravitelja glavnog postupka i upravitelja sekundarnog postupka u zakonu kojim regulira prekograničnu insolventnost izričito predvidi. Između ostalog, to bi mogla učiniti tako da ta ovlaštenja izričito navede u čl. 27, sl. f) MZ kao dodatne oblike suradnje. Naime, premda čl. 12. MZ predviđa mogućnost sudjelovanja upravitelja stranog insolventnog postupka u domaćem insolventnom postupku, tim se člankom ne daju stranom upravitelju nikakva druga posebna ovlaštenja odnosno prava.<sup>79</sup> Osim toga država preuzimateljica trebala bi predvidjeti izričite

<sup>78</sup> Vidi o spomenutim ovlaštenjima upravitelja glavnog postupka u sekundarnom te upravitelja sekundarnog postupka u glavnom postupku rješenja primjerice hrvatskog prava (čl. 307, 325, 327, 330, 331. SZ) te rješenja Europske uredbe o insolventnim postupcima (čl. 31-35).

<sup>79</sup> Tako izričito i sam *Guide to Enactment of the UNCITRAL Model Law*, br. 101.

odredbe o mogućnosti izrade, prihvata i potvrde te pravnih posljedica jednog jedinstvenog insolventijskog plana koji bi mogao obuhvatiti mase svih tekućih insolventijskih postupaka koji se vode protiv dužnika u različitim državama, i to u onim slučajevima kad bi se to pokazalo korisnim za ukupnost vjerovnika dotičnog dužnika.

Odredbe o koordinaciji istovremeno tekućih insolventijskih postupaka protiv istog dužnika (čl. 29-30) Model zakona zapravo smatra jednim oblikom suradnje sudova i upravitelja (čl. 27. sl. e).

Prema čl. 29. MZ, domaći insolventijski postupak otvoren u državi preuzimateljici ima uvijek prednost pred stranim insolventijskim postupkom, i to neovisno o tome je li strani postupak glavni ili neglavni (partikularni ili sekundarni). Kad je domaći postupak otvoren prije podnošenja prijedloga za priznanje stranog postupka, moraju sve mjere, koje bi sud države priznanja određivao tijekom postupka priznanja prema čl. 19. MZ ili nakon priznanja prema čl. 21. MZ, biti u skladu s domaćim postupkom (čl. 29, sl. a) i MZ). Ako je u navedenom slučaju strani postupak priznat kao glavni, čl. 20. koji regulira određene automatske pravne posljedice priznanja neće se primijeniti (čl. 29, sl. a) ii MZ). U drugom slučaju, kad je domaći postupak otvoren nakon priznanja stranog postupka ili nakon podnošenja prijedloga za njegovo priznanje, domaći sud mora svaku mjeru koju je odredio tijekom postupka priznanja prema čl. 19. MZ ili nakon priznanja prema čl. 21. MZ promijeniti ili čak ukinuti ako ta mjera ne bi bila u skladu s kasnije otvorenim domaćim postupkom (čl. 29, sl. b) i MZ). Isto tako mora automatske pravne posljedice stranog glavnog postupka iz čl. 20. MZ izmijeniti ili ukinuti ako one ne bi bile u skladu s kasnije otvorenim domaćim postupkom (čl. 29, sl. b) ii MZ). Kad je riječ o stranom neglavnom postupku, domaći sud mora prilikom određivanja, produživanja ili modificiranja mjera u korist upravitelja tog postupka biti uvjeren da se mjere odnose na imovinu kojom se prema domaćem pravu može upravljati u stranom postupku ili da se one tiču obavijesti koje se traže u tom stranom postupku (čl. 29, sl. c) MZ).

Kad je riječ o konkurenciji više stranih postupaka, tada strani glavni postupak prema čl. 30. MZ ima uvijek prednost pred stranim neglavnim postupkom. Svaka mjera koja se nakon priznanja stranog glavnog postupka određuje u korist upravitelja stranog neglavnog postupka mora biti u skladu sa stranim glavnim postupkom (čl. 30, sl. a) MZ). Ako je strani glavni postupak priznat nakon priznanja ili podnošenja prijedloga za priznanje stranog neglavnog postupka, tada svaka mjera koje je određena u korist stranog neglavnog

postupka prema čl. 19. ili 21. MZ mora biti ispitana i promijenjena ili čak ukinuta ako ne bi bila u skladu sa stranim glavnim postupkom (čl. 30, sl. b) MZ). Kad je riječ o konkurenciji više stranih neglavnih postupaka, tada sud u svrhu olakšanja koordinacije određuje, mijenja i ukida mjere (čl. 30, sl. c) MZ).

Nažalost, Model zakona ne sadržava čvrste kriterije za određenje koji predmet pripada kojoj masi u slučaju više istovremenih postupaka protiv istog dužnika i kako postupati kad pojedini predmet neke od insolventijskih masa nakon otvaranja postupka protupravno prijeđe iz jedne države u drugu. Država preuzimateljica svakako bi trebala u svoj zakon unijeti odredbe o lokalizaciji predmeta insolventijske mase.<sup>80</sup>

## VI. MJERODAVNO PRAVO ZA PRAVNE POSLJEDICE PRIZNANJA STRANOG INSOLVENTIJSKOG POSTUPKA

Model zakona nije sistemski riješio pitanje mjerodavnog prava za pravne posljedice priznanja stranog insolventijskog postupka. On regulira samo pojedine pravne posljedice priznanja stranog insolventijskog postupka: učinak priznanja na domaće postupke koje vodi određeni vjerovnik radi zaštite odnosno ostvarivanja svoje tražbine (parnični, ovršni postupak), učinak priznanja na pravo dužnika da prenosi svoju imovinu, da je opterećuje ili da na drugi način njome raspolaže, pravni položaj upravitelja stranog insolventijskog postupka u državi priznanja te pravni položaj vjerovnika koji je u nekom stranom insolventijskom postupku već ostvario određeni djelomični iznos tražbine.<sup>81</sup>

U slučaju priznanja stranog glavnog postupka dolazi do automatske (*ex lege*) zabrane da se pokrene ili dalje vodi individualni (parnični) postupak koji se tiče dužnikove imovine, prava, obveza ili odgovornosti (čl. 20, st. 1, sl. a) MZ), nadalje do automatske (*ex lege*) zabrane ovršnih postupaka (čl. 20, st. 1, sl. b) MZ), kao i do automatske (*ex lege*) suspenzije prava dužnika da prenosi, opterećuje ili na drugi način raspolaže svojom imovinom (čl. 20, st. 1, sl. c) MZ). No, kako su opseg, promjena i ukidanje tih automatskih pravnih posljedica priznanja podvrgnuti pravu države preuzimateljice, ona može predvidjeti

<sup>80</sup> Vidi primjerice pravila o tome u čl. 1, sl. g) Europske uredbe o insolventijskim postupcima.

<sup>81</sup> Usporedi rješenja hrvatskog prava (čl. 303-307; čl. 318-331 SZ) te Europske uredbe o insolventijskim postupcima (čl. 4-24, čl. 27-38).

zakonske iznimke odnosno ograničenja ili sudske modifikacije ili ukidanja u pogledu spomenutih automatskih učinaka priznanja u odnosu na pojedine kategorije vjerovnika po svom nahođenju (čl. 20, st. 2. MZ).<sup>82</sup> Nažalost, time je krug vjerovnika u odnosu na koje bi se mogle predvidjeti iznimke od primjene pravila iz čl. 20, st. 1, sl. a), b), c) MZ neodređen. Treba istaknuti da se kroz eventualno predviđene iznimke ujedno utječe na način kao i rang namirenja izuzetih vjerovnika, a time i na sveukupnu diobu insolventijske mase.

Nakon priznanja stranog insolventijskog postupka, bilo glavnog bilo neglavnog, sud može, ako je to potrebno radi zaštite dužnikove imovine ili interesa vjerovnika, na prijedlog stranog upravitelja odrediti bilo koju odgovarajuću mjeru, uključujući: zabranu pokretanja ili daljnjeg vođenja individualnog (parničnog) postupka koji se tiče dužnikove imovine, prava, obveza ili odgovornosti, ako se već ne primjenjuje automatska zabrana iz čl. 20, st. 1, sl. a) (čl. 21, st. 1, sl. a) MZ); zabranu ovršnih postupaka, ako se već ne primjenjuje automatska zabrana iz čl. 20, st. 1, sl. b) (čl. 21, st. 1, sl. b) MZ); suspenziju prava dužnika da prenosi, opterećuje ili na drugi način raspolaže svojom imovinom, ako se već ne primjenjuje automatska suspenzija iz čl. 20, st. 1, sl. c) (čl. 21, st. 1, sl. c) MZ); osiguranje svjedočenja, provođenje dokaza, obavještanje koje se tiče dužnikove imovine, poslova, prava, obveza ili odgovornosti (čl. 21, st. 1, sl. d) MZ); povjeravanje uprave i unovčenja cjelokupne tuzemne dužnikove imovine ili njezina dijela stranom upravitelju ili drugoj osobi koju sud odredi (čl. 21, st. 1, sl. e) MZ); produženje mjera određenih prema čl. 19, st. 1. (čl. 21, st. 1, sl. f) MZ); bilo koju drugu mjeru koja stoji na raspolaganju upravitelju insolventijskog postupka prema pravu države priznanja (države preuzimateljice) (čl. 21, st. 1, sl. g) MZ).

Nakon priznanja stranog postupka, bilo glavnog ili neglavnog, sud može, po prijedlogu stranog upravitelja, povjeriti raspodjelu cjelokupne tuzemne dužnikove imovine ili njezina dijela stranom upravitelju ili drugoj osobi koju sud odredi, uz uvjet da se sud uvjerio da su interesi vjerovnika u državi priznanja (državi preuzimateljici) odgovarajuće zaštićeni (čl. 21, st. 2. MZ). Iz doslovnog teksta te odredbe proizlazi bi da bi sud morao štiti interese svakog domaćeg vjerovnika. Nije jasno kakvi bi to interesi trebali biti.

Ako se određuju mjere u korist priznatog stranog neglavnog insolventijskog postupka, sud se mora uvjeriti da se mjera odnosi na imovinu kojom se prema pravu države priznanja (države preuzimateljice) može upravljati u stranom

<sup>82</sup> Usporedi *Guide to Enactment of the UNCITRAL Model Law*, br. 148-150.

neglavnom postupku ili da se ona tiče obavijesti koje se traže u tom postupku (čl. 21, st. 3. MZ).

Treba posebno naglasiti da Model zakona ne povezuje priznanje stranog insolventijskog postupka automatski sa u pravu države otvaranja stranog postupka predviđenog prijelaza ovlaštenja upravljanja i raspolaganja imovinom s dužnika na upravitelja. Ako upravitelj stranog postupka želi da njegova ovlaštenja upravljanja i raspolaganja dužnikovom imovinom imaju pravni učinak u državi priznanja, on mora to - kao i svaku drugu mjeru koja se može odrediti u korist njegovog insolventijskog postupka - posebno predložiti sudu države priznanja (čl. 21, st. 1, sl. e) i g) MZ).

Iz gore navedenih odredaba vidi se da određenje mjera u korist priznatog stranog insolventijskog postupka leži sasvim u rukama suda države priznanja, koji ih određuje prema svojoj ocjeni. Prema čl. 22, st. 1. MZ, prilikom određivanja ili odbijanja, mijenjanja ili ukidanja mjera koje strani upravitelj može predložiti prije ili nakon priznanja stranog postupka, sud se mora uvjeriti da su interesi vjerovnika i drugih zainteresiranih osoba, uključujući dužnika, odgovarajuće zaštićeni. Štoviše, sud može odrediti mjeru prema čl. 19. ili 21. pod uvjetima koje smatra primjerenim (čl. 22, st. 2. MZ). Promjenu ili ukidanje određenih mjera može osim upravitelja zahtijevati i osoba koja je pogođena mjerom, a i sam sud može promijeniti ili ukinuti određenu mjeru *ex officio* (čl. 22, st. 3. MZ). Za državu preuzimateljicu, pravni sistem koje se smatra kontinentalnoeuropskim, bilo bi uputno da u svom zakonu u kojem regulira prekograničnu insolventiju izričito unaprijed odredi koje se kategorije vjerovnika trebaju štiti i pod kojim se uvjetima mogu uskratiti predložene mjere, tako da ta pitanja ne ostaju prepuštena sudskoj praksi u pojedinim slučajevima, budući da to dovodi u pitanje pravnu predvidljivost, a time i pravnu sigurnost.

Članak 23, st. 1. MZ izričito ovlašćuje upravitelja priznatog stranog insolventijskog postupka da pokrene postupak pobijanja pravnih radnji kojima je oštećena insolventijska masa. No, ako je riječ o upravitelju priznatog stranog neglavnog postupka, sud se mora uvjeriti da se tužba tiče imovine kojom se prema pravu države priznanja može upravljati u stranom neglavnom postupku (čl. 23, st. 2. MZ). Time nije ništa rečeno o pravu koje će biti mjerodavno za pobijanje.<sup>83</sup>

<sup>83</sup> Vidi *Guide to Enactment of the UNCITRAL Model Law*, br. 165-167.

Prema čl. 24. MZ, upravitelj priznatog stranog postupka može, pod uvjetom da su ispunjene pretpostavke predviđene pravom države preuzimateljice, intervenirati u svaki postupak u kojem je dužnik stranka.<sup>84</sup> Nije do kraja jasno na koju vrstu intervencije se mislilo, pa bi za državu preuzimateljicu bilo uputno da precizno utvrdi sadržaj te intervencije.

Model zakona ne regulira pitanje trebaju li vjerovnici koji su nakon otvaranja stranog glavnog postupka dijelom ostvarili svoje tražbine putem ovršnog postupka izvan države otvaranja tog postupka po priznanju glavnog postupka stečeno vratiti upravitelju dotičnog stranog glavnog postupka. Model zakona samo određuje da u slučaju u kojem se neki vjerovnik već djelomično namirio u nekom stranom insolventijskom postupku protiv istog dužnika, on neće moći sudjelovati u diobi u tuzemnom insolventijskom postupku (države preuzimateljice) sve dok je namirenje drugih vjerovnika dužnika koji pripadaju istom isplatnom redu proporcionalno manje no namirenje vjerovnika koji se djelomično već namirio u stranom insolventijskom postupku (čl. 32. MZ). Uračunavanje troškova koje je vjerovnik imao pri namirenju u drugom insolventijskom postupku Model zakon ne spominje.<sup>85</sup>

Odredbe o učincima priznanja stranog insolventijskog postupka u Modelu zakona tako su formulirane da se odnose ne samo na priznanje stranog glavnog već i na priznanje stranog neglavnog, posebnog postupka. Ako one nisu primjenjive na neglavni postupak ili u odnosu na tu vrstu postupka postoji određeno ograničenje, to je u dotičnoj odredbi izričito rečeno (čl. 19, st. 4; čl. 20. i čl. 21, st. 3; čl. 23, st. 2; čl. 28-30. MZ). Upravitelj stranog neglavnog postupka mora sve mjere u korist tog postupka kako prije tako i nakon priznanja posebno predlagati, što neće uvijek biti odviše praktično. Posebno odredbe o promjeni ili ukidanju već određenih mjera u korist nekog neglavnog postupka (čl. 29, sl. b/i, čl. 30, sl. b) i c) MZ) dovode u pitanje jasno razdvajanje masa pojedinih insolventijskih postupaka protiv istog dužnika, što možda više odgovara duhu anglo-američkog insolventijskopravnog sistema nego duhu kontinentalnoeuropskog insolventijskopravnog sistema.

---

<sup>84</sup> Vidi *Guide to Enactment of the UNCITRAL Model Law*, br. 168-172.

<sup>85</sup> Usporedi rješenja u hrvatskom pravu (čl. 306, čl. 329, st. 1. i 2. SZ) te u Europskoj uredbi o insolventijskim postupcima (čl. 20).



## VII. ZAKLJUČNA RIJEČ

Iz prikazanih i analiziranih odredaba UNCITRAL-ova Modela zakona o prekograničnoj insolventnosti vidi se da je on u velikoj mjeri inspiriran rješenjima i načinom pravnog razmišljanja svojstvenog anglo-američkom pravnom sistemu, premda njegovi autori to nisu voljni priznati.

Prema mojoj ocjeni, mnoge odredbe Modela zakona preširoko su formuliране te kao takve nedovoljno precizne, na što je upozoreno na odgovarajućim mjestima u ovom radu. Osobito su sudu države priznanja u određivanju mjera kojima se treba zaštititi insolventnijska masa, a kojima se ujedno i određuju pravne posljedice priznanja stranog insolventnijskog postupka, dana prevelika nedovoljno određena ovlaštenja, što dovodi do pravne nepredvidivosti, a time se dovodi u pitanje i pravna sigurnost.

Model zakona uopćeno govori o priznanju insolventnijskih postupaka te ne razrađuje pretpostavke za priznanje sukladno mogućim različitim vrstama odluka koje mogu biti predmet priznanja u međunarodnom insolventnijskom pravu.

Model zakona ispravno se opredijelio za posebni formalni postupak priznanja, no nije odgovarajuće zaštitio insolventnijsku masu u vremenu između dana otvaranja stranog insolventnijskog postupka i podnošenja prijedloga za njegovo priznanje u drugoj državi. Mnoga procesnopravna pitanja u samom postupku priznanja ostala su neregulirana. Nije dobro ni rješenje prema kojem je eventualni domaći sekundarni postupak moguće otvoriti u bilo koje vrijeme nakon priznanja stranog glavnog postupka, jer to dovodi do promjene mjerodavnog statuta, a osim toga to omogućuje stranom upravitelju da onemogući otvaranje domaćeg sekundarnog postupka iznošenjem tuzemne dužnikove imovine iz države priznanja.

O mogućnosti otvaranja domaćih neglavnih postupaka treba istaknuti da u pogledu neglavnog postupka koji se otvara prije priznanja stranog glavnog postupka (partikularni postupak) nije dobro da je kriterij za međunarodnu nadležnost suda ograničen na postojanje tuzemne dužnikove podružnice. U pogledu neglavnog postupka koji se otvara poslije priznanja stranog glavnog postupka (sekundarni postupak) određena direktna i indirektna međunarodna nadležnost, nažalost, nisu usklađene.

Odredbe o neposrednoj suradnji između sudova i upravitelja insolventnijskih postupaka koji se istovremeno u različitim državama vode protiv istog dužnika treba pozdraviti, jer je brzina postupanja od presudne važnosti za

zaštitu insolventne mase. No, posebno u pogledu ovlaštenja upravitelja glavnog insolventnog postupka u sekundarnom insolventnom postupku te upravitelja sekundarnog insolventnog postupka u glavnom insolventnom postupku ipak nedostaju precizne odredbe. Isto tako nisu dovoljno doradene odredbe o koordinaciji istovremenih insolventnih postupaka protiv istog dužnika, jer ne postoje pravila koja omogućuju jasno razdvajanje masa tih postupaka.

Jedan od najvećih nedostataka Modela zakona jest što nije sistemski riješio pitanje mjerodavnog prava za pravne posljedice priznanja stranog insolventnog postupka. Svjestan nedostatka, UNCITRAL je naknadno ugradio neke preporuke u pogledu mjerodavnog prava u *Zakonodavni vodič insolventnog prava*, koji je izrađen 2004. godine, a kojem je cilj harmonizirati insolventno pravo država na globalnoj razini.<sup>86</sup>

Iz navedenoga slijedi da države pravni sistemi kojih se smatraju kontinentalnoeuropskim moraju prilikom preuzimanju odredaba Modela zakona biti vrlo oprezne. Ako žele imati moderno autonomno međunarodno insolventno pravo,<sup>87</sup> morat će brojne odredbe Modela zakona modificirati, neke sasvim ispustiti te mnoge odredbe, posebno one kolizijskopravne prirode, dodati zakonskom tekstu.

Ipak, treba reći da UNCITRAL-ov Model zakona o prekograničnoj insolventnosti zaslužuje bez sumnje pohvalu za težnju da države diljem svijeta potakne na regulaciju odnosno modernizaciju autonomnog međunarodnog insolventnog prava, ali i za to što je dao doprinos daljnjoj diskusiji o najprije mjerljivim rješenjima u međunarodnom insolventnom pravu.

Spomenimo da UNCITRAL nastavlja svoj rad na području insolventnog prava. Tako će teme na 31. sjednici *Radne skupine V (Insolventno pravo)* u pro-

---

<sup>86</sup> *Legislative Guide on Insolvency Law*, usvojen je konsenzusom 25. 6. 2004. (A/59/17). Na svojoj 65. sjednici 2. 12. 2004. Opća skupština Ujedinjenih naroda donijela je rezoluciju 59/40 kojom je izrazila zadovoljstvo i zahvalnost UNCITRAL-u što je izradio i usvojio navedeni zakonodavni vodič. (A/RES/59/40). Tekst vodiča je dostupan na: [http://www.uncitral.org/uncitral/en/uncitral\\_texts/insolvency/2004Guide.html](http://www.uncitral.org/uncitral/en/uncitral_texts/insolvency/2004Guide.html) (posjećeno 20. 10. 2006.).

O mjerodavnom pravu riječ je u dijelu 2, poglavlju I, br. 80-91, preporuke 30-34.

<sup>87</sup> Vidi koja bi pravila i kakvog sadržaja trebao imati moderan model reguliranja međunarodnog insolventnog prava u: *Garašić, Jasnica*, Recognition of Foreign Insolvency Proceedings: The Rules That a Modern Model of International Insolvency Law Should Contain, *Yearbook of Private International Law*, vol. VII, 2005., str. 333-380.

sincu 2006. godine u Beču biti: pitanje insolventijskog prava za koncerne (potaknuto između ostalog problemima u praksi pri određivanju međunarodne nadležnosti za otvaranje insolventijskog postupka na temelju *centra glavnih interesa dužnika*)<sup>88</sup>; pitanje sklapanja tzv. *protokola*, pismenog sporazuma sudova i/ili insolventijskih upravitelja koji vode istovremene insolventijske postupke protiv istog dužnika u različitim državama, kojih je svrha usmjerena u prvom redu na suradnju kako bi se izbjegla borba oko insolventijske mase, a koji se sve češće primjenjuje u međunarodnoj praksi,<sup>89</sup> te pitanje financiranja dužnika nakon otvaranja insolventijskog postupka.<sup>90</sup>

## Summary

Jasnica Garašić \*

### THE UNCITRAL MODEL ON CROSS-BORDER INSOLVENCY

*The presented and analyzed regulations from the UNICTRAL Model Law on cross-border insolvency show that it has been inspired to a large extent by solutions and ways of legal thinking characteristic of the Anglo-American legal system, although its authors are not willing to admit it.*

*I believe that many regulations of the Model Law have been formulated too widely, so that they lack precision, which is pointed to in the article. This is especially true of the powers given to state courts in defining measures to protect the insolvency estate and*

<sup>88</sup> Podsjetimo da je taj kriterij za određenje nadležnosti predviđen u čl. 3, st. 1, reč. 1. Europske uredbe o insolventijskim postupcima, kao i u čl. 17, st. 2, sl. a) UNCITRAL-ovog Modela zakona o prekograničnoj insolventiji. Vidi o pitanju insolventijskog prava za koncerne primjerice *Paulus, Christoph G.*, Überlegungen zu einem modernen Konzerninsolvenzrecht, *Zeitschrift für Wirtschaftsrecht*, 2005., str. 1948-1955; *isti*, Der EuGH und das moderne Insolvenzrecht, *Neue Zeitschrift für Gesellschaftsrecht*, 2006., str. 609-613; *Sester Peter*, Plädoyer gegen ein materielles Konzerninsolvenzrecht, *Zeitschrift für Wirtschaftsrecht*, 2005., str. 2099-2101.

<sup>89</sup> Više o institutu protokola vidi u: *Garašić*, op. cit. u bilj. 1, knjiga 1, str. 479-481.

<sup>90</sup> Vidi dokument UNCITRAL-a A/CN.9/WG.V/WP.73, dostupno na: [http://www.uncitral.org/uncitral/en/commision/working\\_groups/5Insolvency.html](http://www.uncitral.org/uncitral/en/commision/working_groups/5Insolvency.html) (posjećeno 20. 10. 2006).

\* Jasnica Garašić, Ph. D., Assistant Professor, Faculty of Law, University of Zagreb, Trg maršala Tita 14, Zagreb

*regulating the consequences of acknowledging insolvency proceedings abroad, which are too wide and insufficiently well-defined. This can result in legal unpredictability which calls into question legal security. The Model Law outlines in general terms the admission of insolvency proceedings and does not elaborate the prerequisites for admission in keeping with possibly different kinds of decisions, which can be the object of admission in international insolvency law. The Model Law has correctly opted for a special formal admission procedure, but a number of procedural law issues have not been regulated. The question of direct and indirect international authority to initiate negative, special insolvency proceedings, is inadequate. One of the greatest shortcomings of the Model Law is the fact that it has not resolved systematically the issue of the law applicable to legal consequences of admission of insolvency proceedings abroad. The clauses on direct cooperation between courts and insolvency proceedings commissioners which are carried out in different states against the same debtor are of the utmost importance, since the promptness of proceedings is of a crucial importance for the protection of the insolvency estate.*

*It follows that states based on continental European legal systems should be very cautious in adopting the regulations of the Model Law. If they want to have modern autonomous international insolvency law, they will have to modify a large number of regulations from the Model Law, and even leave out some of them; a number of regulations, especially those regarding conflict of laws, will have to be added to the text of the law.*

*It should be said, however, that the UNCITRAL Model Law on cross-border insolvency deserves acknowledgement for its aspiration to encourage countries around the world to regulate and modernize autonomous international insolvency law, and for contributing to further discussions on the most adequate solutions in international insolvency law.*

*Key words: insolvency proceeding, bankruptcy proceeding, main insolvency proceeding, negative or special insolvency proceeding; particular insolvency proceeding, secondary insolvency proceeding, admission of insolvency proceedings abroad, cooperation in cases of cross-border insolvency, coordination of simultaneous insolvency proceedings, applicable law, autonomous international insolvency law*

## Zusammenfassung

Jasnica Garašić \*\*

DAS UNCITRAL MODELLGESETZ ÜBER  
GRENZÜBERSCHREITENDE INSOLVENZEN

*Aus den hier dargestellten und analysierten Bestimmungen des UNCITRAL Modellgesetzes über grenzüberschreitende Insolvenzen ist ersichtlich, dass es in hohem Maße durch Lösungen und Rechtsdenkweisen inspiriert ist, die dem anglo-amerikanischen Rechtssystem eigen sind, auch wenn seine Autoren dies nicht eingestehen wollen.*

*Nach meiner Beurteilung sind viele Bestimmungen des Modellgesetzes zu weit formuliert und als solche ungenügend präzise, worauf an den entsprechenden Stellen in dieser Arbeit hingewiesen wird. Insbesondere dem Gericht des Anerkennungsstaates werden bei der Anordnung von Maßnahmen zum Schutze der Insolvenzmasse, die zugleich die Rechtsfolgen der Anerkennung des ausländischen Insolvenzverfahrens bestimmen, zu große und ungenügend bestimmte Befugnisse gewährt, was zu rechtlicher Unvorhersehbarkeit führt und folglich die Rechtssicherheit in Frage stellt. Das Modellgesetz behandelt die Anerkennung von Insolvenzverfahren in verallgemeinerter Form, ohne die Voraussetzungen für die Anerkennung nach möglichen Entscheidungsarten, die Anerkennungsgegenstand in internationalen Insolvenzverfahren sein können, zu erarbeiten. Das Modellgesetz hat sich zu Recht für ein besonderes förmliches Anerkennungsverfahren entschieden, zahlreiche prozessrechtliche Fragen erfahren jedoch keine Regelung. Die Frage der direkten und der indirekten internationalen Zuständigkeit für die Eröffnung von Neben- oder Sonderinsolvenzverfahren ist nicht angemessen gelöst. Einer der größten Mängel des Modellgesetzes ist es, die Frage des maßgeblichen Rechts für die Rechtsfolgen der Anerkennung eines ausländischen Insolvenzverfahrens nicht systematisch geklärt zu haben. Am wesentlichsten sind die Bestimmungen über die unmittelbare Zusammenarbeit zwischen den Gerichten und den Verwaltern in unterschiedlichen Staaten gleichzeitig über denselben Schuldner verhängter Insolvenzverfahren, weil zügiges Vorgehen von entscheidender Bedeutung für den Schutz der Insolvenzmasse ist.*

*Aus den Ausführungen folgt, dass Staaten, deren Rechtssystem als kontinentaleuropäisch gilt, bei der Übernahme der Bestimmungen des Modellgesetzes sehr vorsichtig sein müssen. Wenn sie ein modernes autonomes Internationales Insolvenzrecht wün-*

---

\*\* Dr. Jasnica Garašić, Dozentin an der Juristischen Fakultät in Zagreb, Trg maršala Tita 14, Zagreb

*schen, werden sie zahlreiche Bestimmungen des Modellgesetzes modifizieren, andere ganz weglassen und viele hinzufügen müssen, vor allem aus dem Bereich des Kollisionsrechts.*

*Dennoch ist zu sagen, dass das UNCITRAL Modellgesetz über grenzüberschreitende Insolvenzen zweifellos Lob verdient für sein Bestreben, die Staaten weltweit zur Regulierung beziehungsweise Modernisierung des autonomen Internationalen Insolvenzrechts zu bewegen, aber auch für seinen Beitrag zur weiteren Diskussion über die angemessensten Lösungen im Internationalen Insolvenzrecht.*

*Schlüsselwörter: Insolvenzverfahren, Konkursverfahren, Hauptinsolvenzverfahren, Neben- oder Sonderinsolvenzverfahren, Partikularverfahren, Sekundärinsolvenzverfahren, Anerkennung ausländischer Insolvenzverfahren, Zusammenarbeit in Fällen grenzüberschreitender Insolvenzverfahren, Koordinierung gleichzeitig anhängiger Insolvenzverfahren, maßgebliches Recht, autonomes Internationales Insolvenzrecht*

